פסקים והלכות

מאת הרב יוסף אביטבול שליט"א מח"ס שערי יוסף

בסייעתא דשמיא
גליון מס'
186
חנוכה
התשפ"ז

פסקי הלכות חנוכה

[עם ציון ההבדלים לבני ספרד ולבני אשכנז, מתוך הספר שערי יוסף הלכות חנוכה ה'תשפ"ז]

דיני איסור אכילה/עשיית מלאכה/לימוד תורה/שינה לפני זמן הדלקת נרות חנוכה

איסור אכילה - אסור לאכול **אכילת קבע** של פת או מזונות בשיעור של יותר מכביצה, או לשתות יין/משקאות משכרים יותר מכביצה, **חצי שעה קודם זמן הדלקת נרות חנוכה**, [כל אחד לפי הזמן שנוהג להדליק], אך **אכילת עראי** כגון תבשיל מחמשת מיני דגן (עד 160 גרם), או פירות וירקות וחטיפים למיניהם מותרת. (משנ"ב סי' תרע"ב סק"ב). **ואם התחיל קודם הזמן אינו צריך להפסיק אלא בזמן ההדלקה.** (שער הציון סקט"ו).

שומר - אם מעמיד שומר יכול לאכול פת [יותר מכביצה] עד שיגיע זמן הדלקת נר חנוכה, [וכל אחד לפי זמן ההדלקה שלו] (ע"פ המשנ"ב סי' רל"ה סקי"ח, וסי' תרע"ב סק"י, ומשנ"ב סי' תרצ"ו סקט"ו, ושו"ע הרב סי' תל"א סקי"א, כן הו"ד הגרישו"א, וגם אני אודך תשובות הגרח"ק חנוכה תשובה עג, וכן הורה הגר"ש וואזנר), **ואף אם רושם בפלאפון בשעון מעורר 'להדליק נר חנוכה' דינו כשומר.** (באר ישראל חנוכה עמ' יט בשם הגרישו"א). ויש מחמירים שלא מועיל שומר לאכילה קודם זמן הדלקת נרות חנוכה. אבל שהגיע זמן ההדלקה לא מועיל שומר.

איסור מלאכה קודם ההדלקה - אסור להתחיל בעשיית מלאכה שיש בה שיהוי, כגון תיקון או הרכבת מוצר, תפירה או כיבוס, עבודות מחשב ומלאכות האסורות בחול המועד, בחצי שעה הסמוכה לזמן ההדלקה, ואם התחיל לפני זמן זה צריך להפסיק ולהדליק בהגיע זמן ההדלקה. אך מלאכות שאין בהן שיהוי, כגון כתיבה, יכול להתחיל אף לפני הזמן הנ"ל. (עי' משנ"ב שם סק"י ושעה"צ שם).

לימוד תורה לפני ההדלקה - יש מחמירים שאסור ללמוד חצי שעה לפני זמן הדלקת נרות חנוכה מחשש שימשך בלימודו וישכח להדליק. אך אם התחיל ללמוד לפני זמן זה יכול להמשיך ללמוד עד זמן ההדלקה כמנהגו. (משנ"ב סי' תרע"ב סק"י ושעה"צ סק"י). **אך להלכה נראה שמותר ללמוד** אף בתוך חצי שעה להדלקה, ורק מזמן ההדלקה עצמו אסור ללמוד. (עי' משנ"ב סי' תלא סק"ז, ובשונה הלכות סק"ג שאף לבני אשכנז שמדליקים בשקיעה אפשר לסמוך על השיטות שזמן ההדלקה בצאת הכוכבים לגבי לימוד תורה, ולכן לפני שהגיע הזמן יש להתיר, וכ"כ בחזו"ע חנוכה עמ' סח שמשום ביטול תורה, אפשר להקל בזה).

אכן ללמוד הלכות חנוכה מותר אף שהגיע זמן ההדלקה [או הנוהגים איסור ללמוד לפני זמן ההדלקה], כיון שעוסק בהם אין חשש שישכח, אך אסור ללמוד הלכות חנוכה בעיון, כיון שיש חשש שמתוך שיהיה טרוד בעיון ופלפול ישכח להדליק. (חוט שני חנוכה עמ' שיח). **וכן מותר ללמוד ע"י שומר, וכן יש מקילים בלימוד ברבים.**

שינה לפני ההדלקה - אסור לישן מחצי שעה קודם זמן הדלקת נרות, ואפילו שינה מועטת. (עי' ט"ז סי' תרצ"ב סק"ג), [וע"י שומר שבוודאי יעיר אותו מותר וכנ"ל] [אך לא מועיל פלאפון עם שעון מעורר לשינה] אך נראה ששנת עראי על הכסא או על הסטנדר אין איסור.

הנמצא בדרך להדליק/מי אסור בהנ"ל - האיסורים הנ"ל אף למי שאינו מדליק כעת, כגון שנמצא בדרך להדליק בביתו. (קובץ מבית לוי ח"י עמ' כב), ויש מקילים שמותר באכילה, כיון שכעת אין לפניו בית שיכול לקיים מצוות הדלקת נר חנוכה [ועכ"פ ע"י שומר מותר לכו"ע], אך מ"מ האיסורים הנ"ל הם דווקא לבעל הבית, ולבני הבית שנוהגים להדליק, אבל לאשתו ולשאר בני הבית אין איסור זה, כיון שאין מוטל עליהם להדליק [ויש שנהגו שעכ"פ אף בני הבית אינם אוכלים ואינם עושים מלאכה חצי שעה קודם זמן הדלקת נר חנוכה], (הגרישו"א, בבאר ישראל, והגר"ש וואזנר מבית לוי שם, והגרח"ק בתורת המועדים אות ט', ובחזו"ע חנוכה עמ' סח).

מינוי שליח - אם ממנה שליח אינו בכלל האיסור, ולכן מוכרים בחנות וכדו' יכולים להמשיך למכור, אם נשותיהם מדליקות עליהם בביתם. [נתבאר בארוכה בשערי יוסף חנוכה פרק י"א].

דיני איסור עשיית מלאכה לאחר ההדלקה

עשיית מלאכה בחנוכה/בחצי שעה שלאחר ההדלקה - אין איסור לעשות מלאכה בחנוכה, (ערכין י: ושו"ע סי' תרע ס"א) **אך נהגו שהנשים אינן** עושות מלאכה במשך חצי השעה שלאחר ההדלקה, כדי שיהא היכר שלא להשתמש לאורם (עי' ב"י שם ומשנ"ב שם סק"ד), [ויש נוהגים להחמיר אף את הטעם שלא להסיח את הדעת מהנרות (עי' לבוש וכה"ח שם סק"ז והגרישו"א), ונפק"מ באילו מלאכות אסורות וכדלהלן, אך כמבואר מדברי המשנ"ב דלא פסקינן להאי טעמא].

מלאכות האסורות - המלאכות האסורות הן, כגון תפירה וכביסה וכיוצא בזה, ובזמנינו אף מכונת כביסה מעיקר הדין מותרת, כיון שהיא מלאכה קלה, אך נהגו להחמיר בזה, [אך יש מבני אשכנז שמחמירים אף במלאכות קלות, ושלא לעשות שום מלאכה שיש בה היסח הדעת, (ע"פ הכה"ח שם, והגרישו"א). אך במקום צורך אפשר להקל]. והעיקר להלכה שבישול, טיגון, ניקיון הרצפה וכיוצא בזה מותר.

במקום פרנסה - אשה שעובדת במחשב [במלאכות מורכבות], שמעיקר הדין אסור, נהגו להקל במקום פרנסה אף שלא במקום דבר האבד, ואם הוא דבר האבד מותר לכו"ע, וכן כשאינה נמצאת בביתה, כיון שאינה נמצאת לאור הנרות אין איסור, [ויש מחמירים בזה וכנ"ל שלא להסיח דעתה (הגרישו"א)] **ומ"מ טוב שתחזור לביתה מוקדם**, ותשהה בביתה בזמן ההדלקה ותשמע את הברכות, ובפרט ביום הראשון שמברכים שהחיינו. וכדלהלן.

דיני מנין הנרות/חיוב ההדלקה לכל בני הבית/חינוך קטנים להדליק/הדלקת נרות ההידור על ידי בנו קטן

מניין הנרות - אף שמעיקר הדין יוצאים ידי חובה בהדלקת נר אחד בכל יום, מכל מקום מהדרין מן המהדרין מדליקים בלילה הראשון נר אחד ומכאן ואילך מוסיף והולך אחד בכל לילה עד שבלילה האחרון ידליק ח' נרות. (שו"ע סי' תרע"א ס"ב).

הדלקת נרות לכל בני הבית - לבני ספרד הנוהגים כדעת השו"ע: שאר בני הבית אינם צריכים להדליק נרות חנוכה, משום שכל בני הבית נגררים אצל בעל הבית, **ונראה מדברי הפוסקים שהיא חובת הבית ולכן אף בן ספרד שרוצה להדליק בביתו בפני עצמו אינו יכול להדליק, והרי הוא ברכה לבטלה,** (עי' שו"ע ומשנ"ב שם סק"ח, וב"י ריש סי' תרע"ז, וברכ"י סי' תרע"ז סק"ב ובשו"ת רב פעלים ח"ב חאו"ח ס"נ ועוד). **ולבני אשכנז הנוהגים כדעת הרמ"א:** נוהגים שכל אחד מבני הבית מדליק נרות [בנפרד]. (רמ"א שם). ונראה שהטעם בזה **כיון שהוא חובת גברא.** ולכתחילה צריכים בני הבית שמדליקים ומברכים לכוין שלא לצאת בהדלקת אביו. [ודיני הדלקה למי שאין לו בית, נתבארו בארוכה בשערי יוסף חנוכה פרק ב' סעיף י"ג]. ומ"מ צריכים כל אחד ואחד לתת את נרותיו בפני עצמו, כדי שיהא היכר כמה נרות מדליקים.

חינוך קטנים להדלקה - לבני ספרד: יכול לתת לבנו הקטן שלא הגיע לחינוך שידליק נרות חנוכה בברכה, אבל משהגיע לחינוך לא יתן לו להדליק נרות חנוכה בברכה, אלא ידליק בלא ברכה, ואם מברך מעצמו, אין למחות בו, [ועכ"פ ילמדו להדליק לאחר שאביו מדליק, וטוב שיכון אביו שלא להוציאו בברכה]. (עי' שו"ע סי' תרע"ז ס"ג ומשנ"ב שם, והסכמת הפוסקים, שלמעשה אם הגיע לחינוך ידליק בלא ברכה, ונתבאר בארוכה בספר שערי יוסף חנוכה). **ולבני אשכנז:** יש לחנכו, מגיל שמבין ענין נר חנוכה ופרסום הנס שבהדלקת הנרות, וכל אחד כפום חורפיה [והוא בגיל 6/7]. (עי' ר"ן דף יג מדפי הרי"ף בסוכה, ובמשנ"ב סי' שמ"ג).

הדלקת נר ההידור ע"י בניו הקטנים - לאחר שהדליק את נר החיוב מעיקר הדין, יכול לתת לאחד מבניו הקטנים להדליק את נרות ההידור כדי לחנכם במצוות, (מועד לכל חי סימן כז אות לו, חזו"ע חנוכה עמ' כא, ודברי שלום עמ' שסה) אך נראה שלכתחילה אין ליתן לבניו [הקטנים] להדליק את נרות ההידור, אלא ידליק בעצמו, כיון שי"א שלא יוצאים ידי חובת הדלקת נרות חנוכה בקטנים, ועוד, ומצוה בו יותר מבשלוחו, (עי' משנ"ב סי' תרע"א סקמ"ח ומ"ט, ובשו"ת אול"צ שם תשובה ב') אך את נר השמש לכו"ע הקטן [אף שלא הגיע לגיל חינוך] יכול להדליק לכתחילה. (בא"ח וישב הי"ח).

דיני החנוכיה/השמן/הפתילות/ כיבוי הנרות

צורת החנוכיה - לכתחילה יש להדליק את נרות החנוכה שיהיו בצורה ישרה דומיא דמנורה, ולא בחנוכייה עגולה, כמו קנדלברה של נרות שבת (עי' ביה"ל סי' תרע"ב ד"ה מותר). אך אין זה מעכב, ומותר להדליק בפמוטות בפני עצמם. [מילת חנוכיה, מקורה בעברית, ואינה מוזכרת בתנ"ך ובש"ס].

הדלקת נר חנוכה במנורת כסף - "טוב שכל אחד שיטריח לעשות לו מנורה יפה לפי כוחו". (משנ"ב סי' תרע"ג סקכ"ח), **והידור מצווה לעשותה משל כסף.** (סדר היום, סדר הדלקת נר חנוכה, ובבאר היטב שם סקי"ג בשם המהרש"ל ואמנם בחסד לאברהם מעין שני עין הקורא נהר נח כתב שלכתחילה הידור להדליק בזהב) ואם ידו משגת, יש עניין שידליק במצופה כסף או דמוי כסף, ויש מקפידים שעדיף כלי נחושת אף מכלי זכוכית (עי' חסד לאברהם שם), אך להלכה אפשר להדליק אף בקריסטל נאה, ומ"מ הוצאות מצוה חוזרות בקניית חנוכיה מהודרת. (עי' ביצה טז. ובשיטמ"ק שם).

הוצאת ממון לקנייית חנוכייה - אף שיש אומרים שכיון שהדלקת נר חנוכה בחנוכיה היא כבוד המצווה, ויש חיוב להדר בזה אף יותר משליש ממונו. (הגרח"ק בספר נר חנוכה פ"ו הערה ב'), וכן נוהגים החסידים ורבים מבני אשכנז, [וקבלו עליהם כחובה] מ"מ פשט המנהג להקל בזה, כיון שהוא **"לפי כוחו"** ורק השתדלות ואינו **חובה.** [וכן נהגו הגראי"ל שטיינמן והגרמי"ל והגרח"ק והגרי"ג אידלשטיין זצוק"ל ועוד להדליק בחנוכיה פשוטה, כי הידור המצווה אינו חלק מהמצווה, (עי' במשנ"ב שם, ובברכ"י סק"ז)] אכן מי שיש ממון בידו, צריך לקנות חנוכיה מכסף "והזהיר בנר הו"ל בנים ת"ח". (עי' טור וב"ח סי' רס"ג, וברכ"י שם).

הכוסיות - אף המדליקים בכוסיות זכוכית, אין בכך משום חיסרון בזה א-לי ואנוהו של החנוכייה, כיון שאינן עומדות לבדן, הרי הן בטלות לחנוכיה. (הגרשז"א והגרנ"ק, ובשבט הלוי ח"ח סי' קנ"ז). [ואינם צריכים טבילת כלים אף אם ראויים לשתייה].

סדר העדיפויות בשמן - א). יש מהדרים להדליק בשמן זית כתית שאינו מבושל ועשוי בכבישה קרה, דומיא דמנורה (הגריש"א ציוני הלכה חנוכה עמ' קלב).

ב). הידור מצוה לכתחילה לקחת שמן זית למאכל.

ג). שמן למאור, [**שאין בו הרבה חומציות**, ואפשר לאוכלו] אך בזמנינו רוב השמן למאור אינו ראוי לאכילה, ולכן לכתחילה אין להדליק בו, [ורבים מקילים לכתחילה להדליק בו כיון שהוא בכלל שמן זית].

ד). שמן זית קרוש המוכן בכוסיות, ואף שאינו ראוי לאכילה כיון שיש בו 10 אחוז פרפין [החומר הגורם לקרישה], (עי' שו"ת שבט הלוי ח"ט סימן קמט ובהר"ק עמ' קט) ויש בו עדיפות כיון שבו נעשה הנס. (עי' ציוני הלכה עמ' קלג). אך קטנים אף שהגיעו לחינוך, די שידליקו בשמן למאור, ואינם צריכים להדליק שמן זית. (עי' ביה"ל סי' תרע"ה ס"ג ד"ה ולדידן, ובס' הלכות חג בחג חנוכה עמ' קצא).

ה). שמן סויה או שמן קנולה, [ועדיף על שמן למאור עם חומציות שאינו ראוי לאכילה כלל, ויש אומרים שדינו כנפט, (הגריש"א ציוני הלכה חנוכה עמ' קלד)] ושמן קנולה שמאיר וצלול עדיף על הדלקה בשמן זית שאינו דולק טוב.

ו). נרות שעווה. (עי' שבת כג. רמ"א סי' תרע"ג ס"א, ובבא"ח ש"א וישב הי"ב, והגריש"א, ויל קו"י חנוכה עמ' תשעז). וצריך להזהר שלא להדליק בנרות שעווה צבעוניים שבדרך כלל אינם דולקים כשיעור הדלקה שהוא חצי שעה.

שמן למאור למי שדחוק בממונו/בחורי ישיבות/קטנים - כל עניין ההדלקה בשמן זית למאכל ולא בשמן למאור הוא הידור מצווה, אך בחורי ישיבות או מי שאין לו כל צורכו, או לקטנים אף שהגיעו לחינוך, די שידליקו בשמן למאור, ואינם צריכים להדליק שמן זית. (עי' ביה"ל סי' תרע"ה ס"ג ד"ה ולדידן, ובס' הלכות חג בחג חנוכה עמ' קצא).

אין יוצאים בהדלקת נרות חנוכה בחשמל וכדו', [אף בדיעבד] כיון שצריך שיהיו בו שמן ופתילה, כמו בנרות שהדליקו בבית המקדש. (הסכמת הפוסקים). אך בדיעבד אם נמצא במטוס או ברכבת יש אומרים שאפשר להדליק נרות חשמל מיוחדים לחנוכה שיש בהם חוט חשמל עם אש (חוט להט). (הגריש"א ציוני הלכה חנוכה עמ' קמח, וכן שמעתי מהגרי"מ שטרן שליט"א).

סדר העדיפויות בפתילות - לכתחילה מצוה מן המובחר להדליק בפתילות **שעשויות מצמר גפן או מחוטי פשתן** [אך פתילות מחוטי פשתן אינן מצויות בזמנינו]. (משנ"ב סי' תרע"ג סק"ב). ואם אין לו פתילות מצמר גפן או פשתן ידליק **בפתיל צף וכדו'** [ויש מחמירים שהדלקה בפתיל צף אינה לכתחילה]. **ויש עניין להשתמש בפתילות שכבר הדליק בהם** (עי' מסכת סופרים פרק כ' וב"י ושו"ע סו"ס תרע"ג ס"ד), אך היינו דוקא אם דולקות היטב, ולא מתמעט הפרסומא ניסא, ויש נוהגים להחליף את הפתילות בכל יום, ומ"מ לכו"ע בפתיל צף צריך להחליפו בכל לילה, כיון שלאחר השימוש בו אינו ראוי להדלקה.

כמות השמן - צריך לשים שמן בכוס, כדי שידלקו הנרות במשך חצי שעה מזמן צאת הכוכבים, (שו"ע סי' תרע"א ס"א). אך בזמנינו **לכתחילה יש להדר** לשים שמן בנרות שידלקו עד השעות המאוחרות של הלילה שאנשים עובדים ברחוב [כגון בבני ברק ברוב העיר, וכל שכן ברחובות מרכזיים, עד שעה 11 בלילה לכל הפחות], **לפרסומא ניסא** [ולכן אם ידליק בשמן זית ידליק רק לזמן קצר, עדיף להדליק בשאר שמנים, או יותר על הידורים אחרים, העיקר שיהיה דלוק זמן רב כדעת הראשונים שיהיה דלוק הרבה זמן, והידור של שמן זית לא נזכר בשו"ע בהלכות חנוכה ורק בהלכות שבת, ובפרט שאם השו"ע היה רואה דעת הגאונים והריטב"א ועוד שיש להדליק אף יותר מכחצי שעה, וחצי שעה לאו דוקא, וכנתבאר בשערי יוסף חנוכה חלק בירורי הלכה סימן ו', ולכן גם עדיף להדליק בחנוכיה עם זכוכית שתדלק להרבה זמן, ולא בחנוכיה מכסף שתדלק למעט זמן, וכן עדיף להשתמש בפתילות שאינם יפות כגון פתילות עבות אבל דולקות הרבה זמן עדיף להדליק בהם מאשר להדליק בפתילות דקות (ועי' חיי אדם כלל סח ס"ז, ובשו"ת דובב מישרים לגבי כתיבת ס"ת בעצמו שאינו נאה או נאה ע"י סופר, ויש לחלק, ובפרט שהכא יש לחוש שחיוב ההדלקה הוא עד השעות שאנשים עוברים ברחוב וכנ"ל)], **ויש** שנוהגים כן בתורת חיוב.

כיבוי הנרות לאחר חצי שעה - אם עבר חצי שעה מזמן ההדלקה, מותר לכבות את הנרות אף מעיקר הדין. (שו"ע סי' תרע"ב ס"א), אך בזמנינו שנהגו שנרות החנוכה דולקים כמה שעות יש להחמיר בזה שלא לכבות את הנרות, [ולכן אם רוצה להשתמש אח"כ בשמן צריך להתנות בשעת שימת הפתילות והשמן שאח"כ רוצה להשתמש בהם, וכמו שיתבאר להלן].

דיני הדלקת נר השמש

חיוב הדלקת נר השמש ונר ההיכר - נאמרו שני דינים בהדלקת נר השמש, יש נר היכר שהנר הוא לשם נרות חנוכה, והוא נתבאר בסימן תרע"א ס"ה. ויש נר השמש שלא יבואו להשתמש לאור הנרות, כמבואר בסימן תרע"ג ס"א. **ובזמנינו שיש אור החשמל אין צריך להדליק נר השמש להיכר, אך נהגו להניח נר השמש אף בזמנינו, כיון שלא חילקו חכמים.**

מקום נר השמש - צריך שהנר יהיה רחוק או גבוה מהם מעט. או שיהיה שונה מהם באיזה אופן. (שו"ע ורמ"א סי' תרע"ג ס"א). ועל פי הקבלה נוהגים להניח את השמש גבוה יותר משאר הנרות, ולבני ספרד מניחים את השמש מצד ימין לנרות חנוכה כדי שלא יצטרך לחזור לשמאלו ולהדליקו. וכן אין צורך להדליק את נר השמש בשמן זית או בשמן הראוי לאכילה.

הדלקת נר השמש בארון נ"ח - בישיבות שמדליקים הרבה בחורים נרות חנוכה בארון הנרות, אף שמעיקר הדין די בנר אחד לכולם, מ"מ נוהגים שכל בחור ידליק נר השמש.

שימוש באור השמש - מותר להשתמש באור השמש אף אם הנרות חנוכה דולקים כיון שנר השמש ניכר בפני עצמו, (משנ"ב סי' תרע"ה סק"ג), אך מ"מ אין להשתמש בו שימוש ביזיון. (כה"ח שם סקמ"ו).

דיני מקום ההדלקה בזמנינו

מקום ההדלקה בוילה/כניסה פרטית/גר בקומת קרקע - מקום הדלקת נרות חנוכה, הוא בפתח הבית ברשות הרבים בחוץ לפרסומא ניסא. (שו"ע סי' תרע"א ס"ה). **ולכן המתגורר בוילה פרטית, או שיש לו כניסה פרטית לבית מרשות הרבים,** מדליק על פתח הבית לכיוון רשות הרבים, אך אם יש לו חצר לפני הבית, אם משתמשים בה לשימושים כגון אכילה, שתייה [אף שלא בסעודה] ומשחקים, יכול להדליק בפתח החצר שפונה לרה"ר, אך אם משמש רק כמחסן, צריך להדליק על פתח הבית.

הדלקה מפני החשד בזמנינו - בזמנינו אין חשד, [כיון שאין כולם מדליקים באותו מקום ובאותו זמן] ולכן אף אם יש לאדם כמה פתחים, אינו צריך להדליק בכולם. (עי' שו"ע ורמ"א סי' תרע"א ס"ח ומשנ"ב שם סקנ"ד).

מקום ההדלקה בבנינים - בבנין מגורים, **פתח הבית**, מוגדר הפתח לדירתו, ולא **פתח הבנין או חדר המדרגות**, כיון שאינו משתמש שם. [אך יש שנוהגים (בית בריסק, הגרי"ש אלישיב) להדליק בפתח הבנין]. ולכן צריך להדליק בחלון הפונה לרה"ר. (עי' שו"ע שם "ואם היה דר בעלייה שאין לו פתח פתוח לרשות הרבים, מניחו בחלון הסמוך לרשות הרבים", ובחיי אדם סי' קנ"ד סט"ז "ונראה לי דלדידן מצוה יותר בחלון מלהניח אצל הפתח, דבחלון יש היכר לבני רשות הרבים", וכ"כ במשנ"ב סי' תרע"א ס"ק לח). [ויש מבני אשכנז שנוהגים להדליק על פתח הבית]. וחלון שפונה לרשות הרבים, בין אם הוא רחוב רגיל או מעבר שרגילים לעבור בו, או כביש ראשי שנוסעות בו מכוניות; כל אלה נחשבים רשות הרבים ויש בהם פרסומא ניסא לרבים.

הדלקה בדלת הבית בחדר מדרגות - אם חלונו פונה לעורף, או שגר למעלה מ־20 אמה [והשכנים ממול לא רואים את הנרות כגון שהוא רחוק/השכנים אינם פותחים את החלונות והחלונות סגורים או שלא קיימים שכנים ממול וכמו שיתבאר להלן] ידליק בפתח ביתו בחדר מדרגות אם עוברים שם השכנים ורואים את הנרות, כגון שיש עוד שני שכנים בקומה, **אבל אם הוא גר בקומה לבד או שהכניסה צדדית ולא רואים את הנרות,** [כגון דירה שמחולקת ליחידות דיור וכדו'] וכל כיוצא בזה לא ידליק שם, אלא בביתו, כיון שאינו נחשב כרה"ר, אלא א"כ רואים את הנרות באופן שמשאיר את הדלת פתוחה וכיוצא בזה. [יש להסתפק מהו גדר פרסומא ניסא לבני רשות הרבים, ובשו"ע סי' תרע"א ס"ה, מבואר שרק אם הוא פתוח לרשות הרבים הרי מתקיים בזה דין פרסומא ניסא. אך יש להסתפק האם גדרי רשות הרבים הוא כגדרי רה"ר בהל' שבת לאיסור טלטול שהוא רוחב ט"ז אמה והרבים בוקעים בה. ובתוס' בשבת שם ד"ה מצוה מבואר שאף חצר שמשותפת לכמה אנשים אפשר להדליק שם ודינה כרשות הרבים לגבי זה, וכן הו"ד החזו"א בספר אורחות רבינו ח"ג אות כז שהשיב להגרח"ק שאפשר להדליק בכניסה לביתו בחדר מדרגות, כיון שדינו כרה"ר, וכ"כ בחוט שני (חנוכה עמ' שו)] **ואין צריך שיהיה במספר השכנים הרואים, ואף שהוא רואה את הנרות כל הזמן, מ"מ כיון שהדליק עם בני ביתו קיים מצוות פרסומא ניסא, ואינו צריך להשאיר את הדלת פתוחה חצי שעה,** [וכמ"ש בביה"ל סו"ס תרע"ג שעיקר הפרסומא ניסא הוא רק בעת ההדלקה, וכמו שנתבאר בארוכה בגם אני אודך מתשובתי חנוכה ה'תשפ"ה סימן י"ד].

הדלקה בפתח בקומת קרקע או בחלון לשכנים בעורף - הגר בבניין ויש לו **חלון** שפונה לכמה שכנים, ויש לו **פתח** בקומת קרקע שפונה לשכנים לעורף וכמה שכנים רואים את הנרות, וכיון שפרסום הנס שווה, ידליק בפתח הבית, ואף שבני ביתו לא רואים את הנרות די בפרסומא ניסא רק בשעת ההדלקה, [ואם רוצה יכול להשאיר את הדלת פתוחה כדי שיהיה גם פרסומא ניסא לבני ביתו]. (נתבאר לעיל שכל מה שיש להדליק בחלון משום פרסומא ניסא לבני רשות הרבים, וממילא אם הפרסומא ניסא שווה, עדיף להדליק בפתח הבית כדי לקיים את עיקר הדין שיש להדליק את הנר חנוכה על פתח דלת ביתו מבחוץ כדינא דגמרא ושו"ע).

הדלקה בתוך הבית בחו"ל - בחו"ל, במקומות שיש בהם גויים ויש חשש סכנה, הנוהגים להדליק בתוך הבית יש להם על מה לסמוך, אבל מ"מ לכתחילה יש להדליק בחלון או בפתח הבית וכנ"ל, **כיון שפרסומא ניסא הוא גם לגוים** [ויש מחמירים בכך], (עי' רש"י שם, ובשערי יוסף חנוכה פרק ז' סעיף ז'), ומ"מ במקום שכולם יהודים יש להדליק בחוץ ואין להדליק בתוך הבית, אלא א"כ יש חשש סכנה של אנטישמיות.

הנוהגים להדליק נרות חנוכה בתוך הבית - יש נוהגים להדליק נרות חנוכה בתוך הבית, וכן מנהג הרבה חסידים להדליק בתוך הבית אף בארץ ישראל, אך מי שאבותיו לא נהגו כן אין לו לנהוג כן, אלא צריך להדליק בחלון כדי שיהיה פרסומא ניסא לבני רשות הרבים. (וכנתבאר בספר שערי יוסף הלכות חנוכה פרק ז' ס"ט). ולכל הפחות להדליק שני חנוכיות אחד בתוך הבית, ואחד בחוץ.

דיני הדלקה למעלה מעשרים אמה

הדלקה למעלה מעשרים אמה - אסור להדליק את הנרות בגובה של יותר מעשרים אמה מרשות הרבים, כיון שהעין לא שולטת בכזה גובה, ואין פרסומא ניסא. (שו"ע סי' תרע"א ס"ו).

הדלקה מעל עשרים אמה שיש בניינים ממול - אם יש בניינים ממול אפשר לכתחילה להדליק מעל עשרים אמה כיון שדינם כפרסום הנס לרה"ר, ויש מהדרים לשים "אמלתרא" [נרות צבעוניות שדולקות כדי שיהיה היכר], אך אינו חיוב מעיקר הדין. (מצינו בזה כמה טעמים, א' עי' חידושי הריטב"א שם, ובשו"ע שם ס"ה, ב' שכנים ממול, שבט הלוי ח"ד סי' סה, ג' כיון שבני הבית רואים את הנרות, ועוד טעמים בזה נתבארו בספר בארוכה, ולכן **אין חיוב שלא לקנות/לשכור דירה בקומה גבוהה מחמת ספק מקום ההדלקה), ויש מחמירים להדליק גם בפתח חדר המדרגות, וגם בכניסה לביתו ולא ידליקו בחלון.** (הוראת הגרמ"מ לובין שליט"א, והטעם כיון שמא גם פתח החדר מדרגות נחשב כפתח החצר וא"כ אינם יוצאים בהדלקה בפתח ביתם ומ"מ ידליקו בבית דשמא אין להם מקום הדלקה בחוץ ודינם כשעת הסכנה שמדליק על שולחנו, וגם ההדלקה על שולחנו אין בזה פרסומא ניסא משא"כ שמדליק לפתח החדר מדרגות, אהלי שבת חנוכה ה'תשפ"ה) ומ"מ יברך על ההדלקה בפתח ביתו.

הדלקה מעל עשרים אמה שאין בניינים מול - אי אפשר להדליק מעל עשרים אמה שאין בניינים ממול, או שהבניינים ממול מאוד מרוחקים, אך בשיעור שהעין רואה את הנרות בצורה הרגילה בלא להטות את הראש, נחשב פרסומא ניסא, אך אם עושים היכר או אמלתרא יש מקילים שאפשר להדליק שם. **אך למעשה יש מקילים באופנים הנ"ל**, כיון שבני ביתו רואים את הנרות, וכן אם הרחוב רחב מאוד שאפשר לראות את הנרות.

הדלקה מתחת למפלס הרחוב, בתוך עשרים אמה מלמטה - במקומות [בקרית ספר, ובירושלים בהר נוף ועוד] שמצוי שיש כמה קומות מתחת לפני הרחוב, ורואים שם את החלונות, אפשר להדליק שם בתוך עשרים אמה, בתנאי שהוא גבוה ג' טפחים מהקרקע, ולכן אי אפשר להדליק נרות חנוכה בחלון שיוצא ממרתף בגובה הרחוב, כיון שהוא לא נראה לבני רה"ר.

דיני ההדלקה בפתח

צד הדלקת נרות חנוכה - הנוהגים להניח את נרות החנוכה על פתח הבית או שמדליקים בפתח הסמוך לרחוב, צריכים להדליק בטפח הסמוך לפתח משמאל הנכנס, כדי שתהיה המזוזה מימין ונרות החנוכה משמאל, וכשהוא נכנס ויוצא הרי הוא מוקף במצוות, אך אם הניח את הנר חנוכה מימין יצא ידי חובה, ואם מדליק בפתח שאין בו מזוזה ידליק את הנרות בצד ימין. (שו"ע סי' תרע"א ס"ז ומשנ"ב שם סקל"ג).

הדלקה בימין כשבצד שמאל מלא נרות - במקום שבפתח מצד שמאל מלא נרות כגון בישיבות מ"מ צריכים להדליק את נרות חנוכה בצד שמאל, ויש מקילים שאפשר להדליק בצד ימין, אך אין להדליק לכתחילה שלא בטפח הסמוך לפתח לשם פרסומא ניסא, כדי שהשכנים יראו את הנרות. (גדולי ההוראה שליט"א).

צורת הפתח במדליק בכניסה לחצר הבית - אין צריך שיהיה לו "צורת הפתח" אם הוא מדליק בכניסה לחצר הבית. (שו"ת מהרי"ל דיסקין סימן מ'). אך צריך שיראה ככניסה של פתח. (הגריש"א שבות יצחק עמ' ח). ויש מקפידים ע"פ הקבלה שיהיה צורת הפתח.

הדלקה בחלל הפתח - אם מדליק בחלל הפתח עצמו (בכל חלל הפתח נחשב סמוך לטפח) אלא שלכתחילה ידליק בחצי השמאלי, קרוב לקצה. (שו"ע שם ומשנ"ב סקל"ט). ובמקום הצורך, אם הדלקה ליד הפתח תחסום את הכניסה, יכול להדליק לפני המדרגות כמה שאפשר קרוב לדלת אף שהוא רחוק יותר מטפח. (שמעתי מהגרע"פ).

דיני גובה הנרות בתוך הבית

גובה הנרות - גובה הנרות [כל השלהבת] בחנוכה יהיה לא פחות מג' טפחים, [להגר"ח נאה 24 ס"מ, ולהחזו"א 28.8 ס"מ, ואפשר להקל כשיטת החזו"א שבדברי סופרים הלך אחר המיקל]. (שו"ע סי' תרע"א ס"ה ומשנ"ב שם סקכ"ז). ולא יותר מי' טפחים [להגר"ח נאה 80 ס"מ, ולחזו"א 96 ס"מ]. בדיעבד אם הדליק מעל י' טפחים יצא ידי חובה. **אך לכתחילה נוהגים להניח את הנרות בגובה שבעה טפחים** [להגר"ח נאה 56 ס"מ, ולהחזו"א 67.2] כדי שיהיה ניכר ויהיה בזה פרסומא ניסא, וגם יש לזה סמך ע"פ הקבלה.

הדלקה למעלה מי' בזמנינו - אף בזמננו, שיש חשמל והנר ניכר שאין מדליקים אותו לשם תאורה, מ"מ יש להדליקו למטה מי' טפחים, ולא פלוג רבנן, (הסכמת הפוסקים), אך ישנם אופנים שיכול להדליק למעלה מי', **א).** במקום שיש חשש סכנה או שהילדים ישחקו בנרות, מותר להדליק את הנרות חנוכה למעלה מי' טפחים. (ע"פ שיטת הריטב"א, ושו"ת אול"צ ח"ד פרק מב תשובה ג'), **ב).** במקום שיהיה יותר פרסומא ניסא [כגון בחנוכיה גדולה] אם ישים את הנרות חנוכה שליד הפתח מעל י' טפחים ישים שם את הנרות. (ע"פ דברי הריטב"א) אך בשביל חנוכיה יפה אין להדליק למעלה מי' אף שיהיה ניכר היטב, כיון שהוא דינא דגמרא.

הדלקה למעלה מי' טפחים בחלון או במוזאיקה - בחלון מותר להדליק למעלה מי' טפחים, אך אם יש לו חלון אחר למטה מי' טפחים עדיף שידליק בו. (חידושי הריטב"א שבת כא: ומג"א שם סק"ו ומשנ"ב שם סקכ"ז ובשעה"צ שם סק"ל).

תנאי ודיני ההדלקה בחלון

הדלקה בחלון שלא רואה את הנרות בביתו - המדליק בחלון לכתחילה צריך לראות את הנרות גם מביתו וגם מבחוץ, [ולכן אם מדליק את הנרות בחלון מחוספס אף שמעיקר הדין אפשר להדליק שם, אך לכתחילה יש להדליק בחלון שהזכוכית שקופה, אך אינו לעיכובא כיון שמדברי השו"ע מבואר שעיקר חיוב ההדלקה בחלון הוא לבני רה"ר].

הדלקה בטפח הסמוך לחלון - כשמדליקים בחלון אפשר להדליק בין מחוץ לחלון ובין בתוך החלון, ואפשר אף להדליק בסמוך לחלון, כל שרואים אותם מבחוץ כיון שיש בזה פרסומא ניסא, (ברש"י בשבת כא: ד"ה מניחה כתב שאם היה דר בעליה מניחה מבפנים, ואולם רבינו ירוחם נתיב ט' חלק ראשון כתב שמניחה בחלון הסמוך לרשות הרבים מבחוץ, וכן כתב רבי פרחיה ב"ר נסים בפירוש למס' שבת, ועי' חוט שני חנוכה עמ' שח). [ויש מחמירים שלכתחילה יהיה בטפח הסמוך לחלון, (הגריש"א)].

הדלקה על מנוע מזגן/פיגומים - אין דין שהנר יהיה מונח בביתו דווקא, אלא די בכך שהוא נראה כשייך לו, **ולכן יכול להדליק על מנוע של מזגן או בחלון רחב, או על פיגומים** [אף שאינם שלו] כל שנראים היטב לבני ביתו, ולבני רה"ר. ויש מחמירים שצריך שתהיה ההדלקה בביתו.

הדלקה בחלון בצד ימין - המניחים את נר החנוכה על החלון טוב להניח את הנרות בצד ימין, אך אם יהיה פרסומא ניסא בצד שמאל יניחו את הנרות חנוכה בצד שמאל.

הדלקה בחלון במקום שיש בו פרסומא ניסא - בדירה שיש בה כמה חלונות, צריך להדליק בחלון שיש בו יותר פרסומא ניסא, ואם כל המקומות שווים יש להדליק בחדר שבו אוכלים, ומ"מ אם ידליק במקום שיהיה יותר היכר לבני רשות הרבים אבל פחות היכר לבני ביתו יש להדליק בחלון שיהיה בו יותר היכר לבני ביתו, [ואין חיוב דוקא להדליק במקום השינה].

כיבוי אור בבית - המדליק בחלון אין צריך לכבות את האור בשעת ההדלקה, כי הנרות ניכרים, אך המדליק בחלון בחדר שינה או שיוצא מחוץ לביתו, טוב שיכבה את האור בבית כדי שנרות החנוכה יהיו ניכרים מבחוץ.

דיני זמן ההדלקה

זמן ההדלקה - כתב בשו"ע (או"ח סי' תרע"ב ס"א) שהוא "בסוף שקיעתה", ומצינו בזה ב' פירושים, או בסוף השקיעה, או בתחילת השקיעה, ויש בזה הרבה מנהגים, יש מדליקים בשקיעה, ויש מדליקים בצאת הכוכבים, כעשרים דקות אחרי השקיעה, ויש נוהגים להדליק בזמן רבינו תם, וכל אחד ואחד יעשה כמנהגו, אבל העיקר בביאור דברי מרן השו"ע שלכתחילה יש להדליק בתחילת זמן צאת הכוכבים שהוא סוף השקיעה, **וכן מנהג בני ספרד** להדליק כ-20-18 דקות לאחר השקיעה. ואף בזמנינו שיש אנשים ברחוב עד שעה מאוחרת, לכתחילה יש להקדים את ההדלקה תיכף משהגיע זמנה ככל האפשר.

לא הדליק כל הלילה - בדיעבד אם לא הדליק בתחילת הלילה, יכול להדליק בברכה עד עלות השחר (שם ס"ב), ולכתחילה צריך להעיר אחד מבני הבית, ואם הוא לבדו או שקשה לו להעיר את בני ביתו יכול להדליק עד עלות השחר השני [אף שלא ידלק חצי שעה אלא לאחר עלות השחר] **בברכה** (משנ"ב שם סקי"א וכה"ח סקכ"ו ונתב' בספר בארוכה). **ומי שלא הדליק לפני עלות השחר**, טוב שידליק לאחר עלות השחר בלא ברכה, כל זמן שהנר מאיר ועוד לא האיר היום, ונראה שאפילו אם לא הדליק עד אחר הנץ החמה, נכון שידליק במשך היום לפרסומא ניסא (עי' מהרי"ל מנהגים אות ד', ונתב' בארוכה בשערי יוסף חנוכה פרק יב ס"י).

הדלקה מפלג המנחה בדיעבד - אם אינו יכול להדליק בזמן, בשעת הדחק יכול להקדים הדלקת נרות מפלג המנחה בברכה וצריך שיתן שמן בנרות שידלקו בלילה כחצי שעה, אבל אין להדליק קודם פלג המנחה (שו"ע שם ס"א ומשנ"ב סק"ג). ולכתחילה יתפלל מנחה מקודם כדי שלא יהיה תרתי דסתרי שמצד א' מחשיבו לילה ומדליק נרות ומצד שני מחשיבו יום ומתפלל מנחה, אבל אין צריך להתפלל משום כן תפילת מנחה ביחידות. (משנ"ב שם, ושער הציון שם סק"ז).

דיני מי שלא נמצא בביתו בזמן ההדלקה

אם יוצא מביתו לפני זמן ההדלקה ויחזור מאוחר בלילה בשעה מאוחרת שכבר אין פרסומא ניסא לבני רשות הרבים, סדרי העדיפויות הם כדלהלן. **א.** לכתחילה יאמר לאשתו או אחד מבני ביתו הגדולים להדליק נרות חנוכה.

ב. אם אף אחד לא נמצא בבית, ואח"כ יחזור עם כל המשפחה מאוחר, [כגון מאירוע וכדו'] ידליק כשיחזור עם כל בני ביתו.

ג. אם יחזור לביתו לבד בשעות המאוחרות של הלילה, עדיף שידליק בעצמו בזמן פלג המנחה. (עי' משנ"ב סי' תרע"ב סק"ג, חזו"ע חנוכה עמ' סט בהערה).

ד. אם יוצא לפני זמן פלג המנחה ידליק בעצמו לבד כשיחזור אף לפני עלות השחר בברכה, אף אם ליכא פרסומא ניסא לאף אחד.

ה. אם אין אפשרות אחרת ידליק ע"י שליח בזמן. [ודיני ההדלקה ע"י שליח יתבארו להלן].

זמן תפילת ערבית בימי החנוכה

לבני אשכנז: הנוהגים להדליק בזמן השקיעה [או 10 דקות לאחר השקיעה], מתפללים ערבית לאחר מכן. **ולבני ספרד:** הנוהגים להדליק בזמן צאת הכוכבים, יש נוהגים להתפלל ערבית בשקיעה/או מפלג המנחה, ואח"כ מדליקים נרות חנוכה בצאת הכוכבים [שהוא כ18 דקות אחרי השקיעה] ויזהרו לקרוא קריאת שמע אחר ההדלקה.

רבים נוהגים לחכות להתפלל תפילת ערבית בזמן, אך כיון שתפילת ערבית תדירה מהדלקת נר חנוכה, אם התאחר ולא הדליק בזמן, **לבני אשכנז:** אם התאחר ולא הדליק עד צאת הכוכבים [30 דקות] יש להתפלל קודם כל תפילת ערבית, (משנ"ב סי' תרע"ב סק"א). וכ"ש בזמנינו שאין חשש שיעבור חצי שעה מזמן ההדלקה כיון שמצויים הרבה בני אדם ברחוב, **ולבני ספרד:** יש להקפיד לכתחילה להדליק בתוך חצי שעה. (עי' שו"ע שם, עי' מחזיק ברכה סק"ג, [ויכול להדליק דקה קודם צאת הכוכבים, ואח"כ יתפלל ערבית. (עי' ביה"ל סי' תרע"ב ד"ה לא מאחרים)].

מי שרגיל להתפלל ערבית במנין מאוחר, יכול אף לכתחילה להדליק את הנרות לפני תפילת ערבית, כיון שאין בזה דין "תדיר קודם" כיון שאין התדיר עתה לפנינו, כיון שבכל יום מתפלל במנין קבוע. [ואף אם רק בימות חנוכה מתפלל במקום קבוע].

סדר ההדלקה

קיבוץ בני ביתו בשעת ההדלקה - יש להזהר ולהשתדל לקבץ את בני ביתו בשעת ההדלקה. (משנ"ב סימן תרע"ב סק"י). ובפרט ביום הראשון שמברכים שהחיינו, טוב שאף הנשים שבעבודה [כגון בנות ביתו] יחזרו לביתם לשמוע את ההדלקה, אך אינו חיוב. [ועכ"פ אשה שלא שמעה שהחיינו, אינה צריכה לברך אח"כ, כיון שהברכה היא על ההדלקה, ולא על עיצומו של יום].

לבישת כו"ח בשעת ההדלקה - ראוי ללבוש כובע וחליפה בשעת הדלקת נרות חנוכה. (קב הישר פרק צט, ובכה"ח סי' תרע"ו סק"ח, והגרח"ק). אך אין בזה חיוב מעיקר הדין.

הדלקת נר חנוכה בעמידה - יש להדליק נרות חנוכה בעמידה. ויש לאחוז את הנר, כשמדליק בו את הנרות בידו הימנית ולהדליקו קודם הברכה.

סדר הברכות על הדלקת נר חנוכה - בלילה הראשון מברכים שלוש ברכות, **בברכה הראשונה, מנהג בני אשכנז** לומר "להדליק נר של חנוכה". ויש אומרים "שלחנוכה" בתיבה אחת. **ומנהג בני ספרד לומר** "להדליק נר חנוכה". (שו"ע סי' תרע"ו ס"א ומשנ"ב שם סק"א). ובברכה השנייה מברכים ברוך וכו' "שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה". **ובברכה השלישית** מברכים ברוך וכו' "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה". **ובשאר הימים מברכים שתי ברכות**, "להדליק", ו"שעשה ניסים". (שו"ע שם ס"ב).

סדר ההדלקה - סדר ההדלקה **לבני ספרד והנוהגים כהאריז"ל, [ויש מבני אשכנז],** שבלילה הראשון מניחים את הנר בצד ימין בין אם מניח את החנוכיה מימין הפתח ובין משמאל הפתח, ובלילה השני ידליק הנר החדש תחילה ואח"כ הנר שהודלק אתמול, וסדר ההדלקה משמאל לימין, וכן בלילה השלישי יתחיל בנר החדש, ואח"כ הנר של אתמול ואח"כ הנר של שלשום, וכן בכל הלילות עד שבליל שמיני ידליק תחילה את הנר הקיצוני מצד שמאל וממשיך להדליק משמאל לימין ויסיים בנר שהודלק ראשון ונמצא שתמיד מברך על הנר הנוסף כי בתוספת הימים נתוסף הנס. (שו"ע סי' תרע"ו ס"ה, ושער הכוונות דף קח ע"ג, וכה"ח סקל"א, שו"ת אול"צ ח"ד פמ"ו ח', וחזו"ע חנוכה עמ' לב). ואין הבדל בין אם מניח מימין הפתח כשמדליק מבפנים כלפי רה"ר כשהמזוזה בשמאלו ובין אם מניח משמאל הפתח כשמדליק בחוץ או מבפנים הבית, ואף אם מדליק בחלון מדליק משמאל לימין.

יש הרבה מבני אשכנז: שנוהגים כשיטת הגר"א **שבכל לילה מתחיל להדליק בנר הסמוך ביותר לפתח, ולכן יש חילוק בין אם מדליק בשמאל הפתח**, שמדליק ביום הראשון בנר היותר ימני שהוא ימין לפתח, [כיון שהוא עיקר המצוה], ובשאר הימים מתחיל מנר הימני שסמוך לפתח וממשיך להדליק את הנר הנוסף לשמאלו, ונמצא מדליק מימין לשמאל. **ואם מדליק בימין הפתח או בחלל הפתח או בחלון,** אז מדליק משמאל לימין, ביום הראשון מדליק מהנר בקצה השמאלי של החנוכיה הסמוך לפתח, ובלילה השני יוסיף עוד נר אחד סמוך לו, **ובדיעבד אם הדליק מצד השני ושינה ממנהגו, יצא ידי חובה,** (ביה"ל שם ד"ה כדי).

זהירות בהדלקת הנרות היטב - בשעה שמדליק הנרות, יש לשהות ולא לסלק ידו מהפתילה עד שתאחז האש ברוב הפתילה היוצאת מהשמן (ביה"ל סימן תרע"ג ד"ה הדלקה בשם שו"ת מהר"י ברונא, ובבן איש חי ש"ב פרשת נח הט"ו) ולכן לכתחילה יש להקפיד בכך, ועכ"פ להקפיד על כך בנר הראשון שמברך עליו בכל יום, אך בדיעבד אינו מעכב. ואם מדליק בפתיל צף שנדלק כולו מיד אין צריך להקפיד, אך בצמר גפן וכדו' שקשה להדליקו יש להקפיד. (ראה מה שנתבאר בארוכה בשערי יוסף חנוכה חלק בירורי הלכה סימן ג').

הדלקה בסיום הברכות - מברכים כל הברכות קודם ההדלקה, ויש להזהר שיתחיל להדליק רק אחרי סיום הברכות. ומי שלא בירך בשעת ההדלקה, אינו יכול לברך אח"כ (עי' פמ"ג סי' תרע"ו משב"ז סק"ב) ברכת להדליק, ואולם שעשה נסים ושהחיינו ביום הראשון, יכול לברך, כיון דלא גרע מברכת הרואה. (עי' במה שנתבאר בשערי יוסף חנוכה חלק בירורי הלכה סימן ל').

אמירת הנרות הללו - אחרי שהדליק את הנר הראשון נוהגים לומר "הנרות הללו" וכן המנהג הפשוט, אך יש נוהגים שאין לומר "הנרות הללו" עד לאחר שיסיים הדלקת כל הנרות, שלא יהיה הפסק בין הברכה להדלקת כל הנרות ההידור. [אך בדיעבד אם אמר הנרות הללו קודם שהדליק את הנר הראשון אינו הפסק].

אמירת מזמור שיר ויושב בסתר - לאחר ההדלקה נהגו לומר מזמור שיר חנוכת הבית לדוד, ובני ספרד נהגו לומר לשמירה "יושב בסתר עליון" שבע פעמים, ובכל פעם אומרים לפני זה ויהי נועם (עי' שו"ת תשב"ץ סי' רנ"ח, ומהרש"ם בדע"ת סי' תרע"ו סק"ד ובכה"ח סי' תרע סקכ"ו). ולמעשה נהגו לקצר ולומר שבע פעמים ויהי נועם, ופ"א יושב בסתר. (עי' משנת חסידים תקון המגפה פ"ד, ובמועד לכל חי סכ"ז סי"ג, ובבא"ח ש"א פרשת וישב חנוכה).

פיוט מעוז צור - נהגו לזמר פיוט מעוז צור ועוד. (לקט יושר עמ' קנב).

לרקוד אחרי הדלקת נר חנוכה - רבים נהגו לאחר ההדלקה ואמירת הנרות הללו לרקוד ולשיר שירות ותשבחות, לחביבות המצוה. (עי' תוס' חולין עה: ד"ה מאי בנייהו, והגרח"ק). ואף אבל בתוך השנה על אביו ואמו, יכול לרקוד לאחר ההדלקה בלא שמיעת מוזיקה, עם ילדיו. (הגרח"ק והו"ד באור ישראל חנוכה עמ' קעד בהערה).

לספר על הנסים - נכון לנהוג, וכן **נהגו רבים** לאחר ההדלקה לקבץ את בני ביתו, לספר להם ולהודות על הניסים שהיו לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, כיון שמצוות נר חנוכה להודות ולהלל. (שבת כה. "מאי חנוכה, להודות ולהלל", וברמב"ם בפ"ד מחנוכה הי"ב "וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף בשבח האל והודיה לו על הנסים שעשה לנו" ובשו"ע סי' תר"ע לא הביא דין זה, ואפשר שדין זה מתקיים באמירת הלל השלם בשמונת ימי החנוכה, וכמבואר בשו"ע סי' תרפ"א ס"א, ומ"מ עי' יסוד ושורש העבודה שער יב המפקד פ"א, ובקיצור שו"ע שכתבו לספר מספורי הנסים לאחר ההדלקה). **אך בודאי שאין לבטל קביעות ללימוד התורה.** (שו"ת מהרי"ל סו"ס פה, ובלבוש סי' תרע).

לשהות ליד הנרות חצי שעה - ראוי לשהות ליד הנרות ולומר שירות ותשבחות ולפרסם את הנס, (עי' מקור חיים סי' תרע"ב ס"ב). אבל אין חיוב לשהות ליד הנרות חצי שעה. ולכן בשעת הצורך יכול לצאת מביתו מיד לאחר ההדלקה.

דיני זמן ההדלקה בערב שבת

תפילת מנחה מוקדמת בערב שבת חנוכה - בערב שבת חנוכה לכתחילה יש להתפלל מנחה [גדולה, לבני אשכנז, ומנחה קטנה לבני ספרד, ובמקום הצורך אף מנחה גדולה] לפני הדלקת נרות חנוכה. (משנ"ב סי' תרע"ט סק"ב, ובא"ח ש"א וישב כ'). אך אם שכח ולא התפלל, יכול להתפלל מנחה לאחר הדלקת נרות חנוכה. (שעה"צ שם). ולא יתפלל ביחידות, כדי להדליק לאחר תפילת מנחה. (א"ר סי' תרע"א וכה"ח שם סקע"ט). ויש מבני החסידים שנהגו שלא להקפיד בכך. וכשיום א' דחנוכה חל בשבת יש להקפיד להתפלל מנחה קודם, כיון שמברכים שהחיינו, וברכת שהחיינו היא על עיצומו של יום.

זמן הדלקת נרות חנוכה בערב שבת חנוכה - לכתחילה יש להסמיך את הדלקת נרות חנוכה בערב שבת סמוך לשקיעה, ולהדליק מחצי שעה קודם השקיעה, ויש נוהגים להדליק אף כרבע שעה קודם השקיעה, ויזהרו שלא יבואו לידי חילול שבת. [ואף במקומות שמדליקים נרות שבת 40 דקות לפני השקיעה, בשבת זו **לבני**

ספרד: ראוי לאחר את הדלקת נרות השבת, ולהדליק נרות חנוכה 20 דקות לפני השקיעה ואחריהם את נרות השבת, **ולבני אשכנז:** ידליקו נרות חנוכה 30 דקות לפני השקיעה, ויש נוהגים להדליק נרות חנוכה בזמן הרגיל].

סדר ההדלקה - יש להדליק נרות חנוכה ואחר כך נרות שבת (שו"ע סי' תרע"ט ס"א). ואף למה שנהוג בזמנינו שהאשה מדליקה נרות שבת והאיש את נרות חנוכה, נוהגים להקדים נרות חנוכה, אך בדיעבד או בשעת הצורך אין קפידא בזה, ואין שום חשש שתדליק והאיש ידליק אחריה.

כמות השמן בהדלקת נ"ח בערב שבת - בהדלקה בערב שבת חנוכה צריך שהנרות ידלקו לכל הפחות חצי שעה לאחר צאת הכוכבים . ואם נתן שמן שידלוק רק חצי שעה מזמן ההדלקה בדיעבד יצא.

שימוש בנרות צבעוניים לילדים בערב שבת - נרות צבעוניים המיועדים לילדים הדולקים רק חצי שעה, בערב שבת לכתחילה אין להשתמש בהם לילדים מעל גיל חינוך, כיון שצריך שהנרות ידלקו לכל הפחות חצי שעה אחרי צאת הכוכבים כנ"ל, אך בדיעבד לילדים מספיק אם ידלקו הנרות אף חצי שעה אחרי השקיעה, אך נרות צבעוניים אלו אינם דולקים אפילו שיעור זה, ולילדים בער"ש יש להשתמש בנר שידלק לכל הפחות חצי שעה אחרי השקיעה.

הדלקת נרות שבת בסמוך לנרות חנוכה - כשמדליקים בבית, אפשר להדליק לכתחילה נרות שבת בסמוך לנרות חנוכה, ואין לחוש בזה משום ברכה על תוספת אורה, משום נר השמש כיון שהוא נועד להיכר, ומונח בצד או מעל הנרות, בודאי שאינו שייך לדיני תוספת אורה. אמנם, כשמדליקים בבתי חולים וכדו' בשולחן מרכזי וכדו', צריך להזהר להרחיק את נרות חנוכה מנרות שבת, כדי שיהיה ניכר כמה נרות הדליקו לשם חנוכה, וכן שיהיה ניכר שהנרות הודלקו לשם מצוות חנוכה. (שערי יוסף חנוכה פרק ט"ו סי"ב).

כבו הנרות - אם כבו הנרות בערב שבת, אף שקימ"ל כבתה אין זקוק לה, מ"מ לכתחילה יש לחזור ולהדליקם. אמנם נראה שאם קיבל תוספת שבת, לא יחזור וידליקם, מ"מ יכול לומר לאדם אחר שלא קיבל שבת שידליק את הנרות חנוכה שוב. (עי' שם סי"ג).

דיני מוקצה בנרות חנוכה וטלטול בית חנוכיה לאחר שנכבתה - נתבארו בארוכה בספר שערי יוסף חנוכה פרק ט"ז.

דיני מי שכח להדליק נרות חנוכה בערב שבת

השנה חנוכה חל יום א' בערב שבת ויום ח' בערב שבת, ולכן מצויים הרבה פרטי דינים במי ששכח להדליק בערב שבת ונזכר מאוחר וכדלהלן [נתבאר בארוכה בשערי יוסף חנוכה פרק ט"ו]

אשה אלמנה או גרושה, שבטעות הדליקה נרות שבת קודם נרות חנוכה - לבני אשכנז: המקבלים שבת בהדלקת נרות אינה יכולה להדליק שוב בעצמה נרות חנוכה [כיון שהדליקה נרות שבת קבלה שבת בהדלקתה ונאסרה במלאכה], אלא תאמר לאחר להדליק והשליח יברך להדליק וכו', והיא תברך ברכת שעשה ניסים וכו', **ולבני ספרד**: אף שמעיקר הדין לא מקבלים נרות שבת בהדלקה יכולה היא להדליק, אך מ"מ כיון שנהגו בנות ספרד לקבל שבת בהדלקה יאמרו לאדם אחר שידליק בשבילה, ובדיעבד אם אין אדם אחר תדליק היא בעצמה, כיון שיש לומר שהוא קבלת שבת בטעות, ויש דעות בראשונים שאין מקבלים נרות שבת בהדלקה, [ויש אומרים שיכולה להשאל אצל חכם שקיבל כבר שבת, ותשאל על האיסור מלאכה שקיבלה בסתמא בהדלקת נרות שבת, ואח"כ תדליק נרות חנוכה].

איש שהדליק בטעות נרות חנוכה קודם נרות שבת - איש שמדליק נרות שבת, [כגון בחורי ישיבה] לכתחילה קודם נרות חנוכה ואחר כך נרות שבת וכנ"ל [כיון שחוששים לכתחילה לשיטת הסוברים שאיש מקבל שבת בהדלקת נרות], ובדיעבד אם כבר הדליק נרות שבת ידליק אח"כ נרות חנוכה.

לא הדליק נרות חנוכה בערב שבת עד מתי יוכל להדליק - אם שכח ולא הדליק נרות חנוכה בערב שבת יכול להדליק נרות חנוכה עד חמש דקות לפני השקיעה, ובשעת הדחק אם נזכר לאחר מכן יש מקילים בערים שבמישור להדליק עד שלושה דקות קודם השקיעה, ובערים הנמצאות בהרים, כגון ירושלים, אפשר להדליק עד חמשה דקות קודם השקיעה, [ויש מחמירים משבע דקות קודם השקיעה אין להדליק נרות חנוכה]. ולכל הפחות בשעת הדחק ידליק רק נר אחד ולא ידליק נר השמש ושאר נרות ההידור.

לומר לגוי להדליק נרות חנוכה מזמן תוספת שבת - מותר לומר לגוי להדליק בבין השמשות [עד י"ג וחצי דקות מהשקיעה] והגוי ידליק אך לא יברך על ההדלקה ורק יברך שעשה נסים, [וביום הראשון יברך גם שהחיינו] ויש מחמירים שאסור לומר לגוי להדליק נרות חנוכה בבין השמשות .

להדליק ע"י קטן - מזמן השקיעה אסור להדליק אף ע"י קטן. אך עד דקה לפני השקיעה, יכול לומר לקטן להדליק נרות חנוכה.

להדליק נרות חנוכה במקום שהציבור קבלו שבת - בישוב או עיר שיש שם רק בית הכנסת אחד שמתפללים בו וקיבלו שבת מחויבים כל הציבור לקבל שבת בזמן הזה, ולכן אסור לומר לאחר להדליק נרות חנוכה.

קיבל תוספת שבת ונזכר שלא הדליק נר חנוכה - אם קיבל תוספת שבת ונזכר שלא הדליק נרות חנוכה, יגיד לאחר שידליק נרות חנוכה, ויכול לברך על ההדלקה, [ויש מקילים שיכול להשאל על ההדלקה, אצל חכם, וידליק נרות חנוכה].

שכח ולא הדליק נרות חנוכה - אם שכח ולא הדליק נרות חנוכה בערב שבת, מ"מ בליל שבת יברך ברכת הרואה. ואם יום א' דחנוכה חל בשבת יברך גם ברכת שהחיינו.

אמירת במה מדליקין - בשבת חנוכה נהגו בני אשכנז לומר פרק במה מדליקין, בני ספרד אין אומרים פרק במה מדליקין כיון שמזכירים בו פסולי פתילות ושמנים שאסורים בהדלקה בערב שבת, ואילו לחנוכה מותרים בהדלקה.

דיני זמן ההדלקה במוצאי שבת חנוכה

זמן תפילת ערבית - במוצאי שבת מזדרזים בתפילת ערבית ובהבדלה כדי שלא להתאחר בהדלקה, [ויזהרו בני הבית להכין את הנרות קודם, ואין בזה איסור הכנה בדיבור כיון שהוא לצורך מצוה, אך יזהרו שלא להכינם לפני צאת השבת] כיון שיש להדליק לכתחילה בתוך החצי שעה הסמוכה לצאת הכוכבים, **ויש שמקדימים את תפילת ערבית כ20 דקות** אחרי השקיעה, ויש מקדימים רק בחמש דקות ומ**תפללים 35 או 40 דקות** לאחר השקיעה ובכל מקום יעשו כמנהגם, [והנוהגים לומר ויתן לך לאחר התפילה יאמרוהו לאחר ההדלקה, (הגר"א במעשה רב סימן רלז)]. **אך בני ספרד, שנוהגים לחכות לר"ת כל שבת,** אף במוצאי שבת חנוכה יחכו לזמן ר"ת, אין צריך להקדים את זמן תפילת ערבית.

הדלקה לפני תפילת ערבית - לכתחילה יש להתפלל מעריב קודם, ואח"כ להדליק נרות חנוכה, כיון שתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, [אך אם יאחר את החצי שעה שאינה סמוכה לצאת הכוכבים ידליק קודם מעריב]. (ע"פ הביה"ל סי' תרע"ב ד"ה לא, ובמעשה רב סימן רלז, והגרח"ק בתורת המועדים סי' תרע"ב סק"ב ובהליכות אבן ישראל מועדים ח"ב עמ' שפד), ואינו צריך להבדיל קודם, אך נראה שלכתחילה אין לנהוג כן. [ואף בבית הכנסת אין לנהוג כן א' כיון שיש עניין לאחר את יציאת השבת, ב' שיש חשש מכשול שיבואו להדליק לפני זמן יציאת השבת (שערי ימי החנוכה עמ' צח)], (ועי' לקט הלכות ח"ב עמ' תסד שמנהג הבית ישראל ואדמור"י גור להבדיל ומיד להדליק נר חנוכה קודם מעריב).

הבדלה והדלקת נ"ח מה קודם - **מנהג בני ספרד** להבדיל על הכוס ואח"כ להדליק נרות חנוכה (בא"ח פרשת וישב סכ"א כה"ח סי' תרפ"א סק"ד). **ובני אשכנז:** יש נוהגים להבדיל קודם, [וכן נהג החזו"א בשנותיו האחרונות] ויש נוהגים להדליק קודם. (עי' משנ"ב שם סק"ג וביה"ל ד"ה מדליקין) ונראה שאם יעבור זמן החצי שעה הסמוכה לצאת הכוכבים, לכו"ע ידליק קודם.

המתארחים בסעודה שלישית אצל ההורים - צריכים להזדרז לחזור לביתם להדליק בזמן, וכמה שיותר מוקדם, וידליקו בעצמם ולא ע"י שליח כיון שבלאו הכי מאחרים את זמן ההדלקה (עי' ציוני הלכה עמ' קפו בשם הגריש"א) [אך אם הם סמוכים כל השבת הרי הם נפטרים בהדלקה כעת, ורק שחוזרים לביתם מתחייבים בהדלקת נר חנוכה, אפשר שאינם צריכים למהר לחזור לביתם].

דיני הדלקת נר חנוכה בבית הכנסת

חיוב וטעם ההדלקה - מדליקים נרות חנוכה בבית הכנסת בברכה משום פרסומא ניסא. (שו"ע סי' תרע"א ס"ז). (ב"י שם בשם הכלבו, ונאמרו בזה עוד טעמים ונתבאר בהרחבה בשערי יוסף חנוכה חלק בירורי הלכה סימן י"ח).

מקום ההדלקה - נוהגים להניח את הנרות [בשולחן ואם אין מקום אחר אפשר להניח אך במקום גבוה כגון במדף כדי שייראו הנרות היטב] בכותל שבצד דרום, כיון שההדלקה היא זכר למנורת המקדש. (שו"ע שם ומשנ"ב סק"מ). **ואין צריך להדליק בחלון בית הכנסת.**

צורת ההדלקה - לבני ספרד: המדליק עומד פניו לכיוון דרום ואחוריו לצפון, ומתחיל להדליק בימינו, שהוא הנר המרוחק מארון הקודש, ולמחרת מתחיל מהנר השמאלי - המזרחי ופונה לימינו - הנר המערבי, וכן יש נוהגים מבני אשכנז, (עי' ב"י שם וכה"ח שם סקס"ט), **ולבני אשכנז**: המדליק עומד אחוריו לכיוון דרום ופניו לצפון, ומתחיל להדליק בימינו שהוא הנר הסמוך לארון הקודש, ולמחרת מתחיל מהנר השמאלי ופונה לנר הימני. (משנ"ב סקמ"ג בשם החת"ס). אך בדיעבד אינו מעכב.

זמן הדלקת נר חנוכה בבית הכנסת - הנוהגים להתפלל ערבית לפני ההדלקה, אפשר להדליק נרות חנוכה בין תפילת מנחה למעריב, [ואם שכחו להדליק בין מנחה למעריב ידליקו לפני עלינו לשבח]. אך אם מתפללים מעריב מפלג המנחה לפני השקיעה, **לבני ספרד:** המקילים שאפשר להדליק אף לפני השקיעה יש להם על מה לסמוך, אך לכתחילה יש להדליק נר חנוכה לפני תפילת ערבית רק מהשקיעה, **ולבני אשכנז:** נוהגים להתפלל מעריב לאחר ההדלקה, ולכן ידליקו נרות בבית הכנסת לפני תפילת ערבית [ולא אחרי תפילת מנחה]. אך מעיקר הדין

אין חיוב להדליק בזמן ההדלקה, לכן בבית הכנסת שמתפללים בו בשעה מאוחרת ידליקו נרות חנוכה לפני תפילת ערבית.

סדר הברכות בבית הכנסת - בבית הכנסת מברכים על ההדלקה כמו שמברכים על ההדלקה בבית.

מי שהדליק בבית הכנסת האם יברך שוב - מי שהדליק בבית הכנסת ביום הראשון ובירך ברכת שהחיינו ושעשה נסים ולהדליק נר חנוכה, וכשהוא חוזר ומדליק בביתו, מברך רק ברכת להדליק נר חנוכה [ולבני אשכנז מברך גם שעשה נסים, וכמבואר להלן], אך אם מוציא ידי חובה בהדלקה את בני ביתו חוזר ומברך את כל הג' ברכות. (רמ"א שם ומשנ"ב סקמ"ה).

ברכה על ההדלקה בעשרה - מברכים על ההדלקה בכל יום רק כשיש עשרה, ואם אין מנין בבית הכנסת ומתפללים ביחידות, ידליקו ללא ברכה, [י"א שאף נשים וקטנים מצטרפים למניין עשרה לפרסומי ניסא], אך בערב שבת חנוכה אם אין עשרה בבית הכנסת ואינו יכול להמתין שיבואו עשרה ידליק אף בלא עשרה, (משנ"ב שם סקמ"ז ובביה"ל ד"ה ויש שכתבו). [ויש אומרים שאף בכה"ג ידליק בלא ברכה (שו"ת אול"צ פמ"ב תשובה טו)].

שיעור השמן בנרות בית הכנסת - לכתחילה יש לשים שמן בנרות בית הכנסת חצי שעה, ואין לכבותם לפני כן, [אלא א"כ בשעת הדחק], (עי' משנ"ב סי' תרע"ג סקי"ג ובמקור חיים סי' תרעב ובשו"ת שבט הלוי ח"ח סי' קנו) ורבים מקילים שאין צריך שהנרות ידלקו חצי שעה, אלא א"כ נשארים ללמוד בבית הכנסת לאחר מכן. בנרות שמדליקים בבית הכנסת, אין צריך להקפיד על שמן זית, ואפשר לקנות אף שמן למאור, ופתילות מוכנות. [אף שי"א שאף בבית הכנסת צריך שמן זית, מ"מ אפשר לסמוך על הדעות המקילות ששמן למאור נחשב כשמן זית לגבי זה].

ברכת שהחיינו/שעשה נסים בביתו לאחר שבירך בבית הכנסת - המדליק בבית הכנסת ובירך שהחיינו [בלילה הראשון] או שעשה נסים **לבני אשכנז:** לא יחזור לברך שוב שהחיינו בביתו אלא אם כן הוא מוציא את בני ביתו, אבל ברכת שעשה נסים יכול לחזור ולברך. (עי' משנ"ב סי' תרע"א סקמ"ה). **ולבני ספרד:** אם אינו מוציא את בני ביתו, לא יחזור ויברך שהחיינו ביום הראשון וכן לא יחזור ויברך ברכת שעשה נסים, (ונתבאר בהרחבה בספר שערי יוסף פסקי הלכות חנוכה).

הדלקה בבית הכנסת בתפילת שחרית - נוהגים גם להדליק נרות חנוכה בבית הכנסת לפני תפילת שחרית בלא ברכה. (פמ"ג סי' תרע א"א סק"ב, ובמקור חיים שם, ובנהר מצרים חנוכה יב) [ויש שלא נהגו להדליק נרות חנוכה בבוקר בבית הכנסת].

הדלקה בשטיבלאך וכדו' - בשטיבלאך [או בעזרת נשים או בחדר שיעורים שמתפללים בו בקביעות] יש להדליק נרות חנוכה גם בבית כנסת שיש בו הרבה מקומות תפילה כגון שטיבלאך וכדו' אף שאין בו ספר תורה בקביעות, כיון שדינו כבית הכנסת. [ויש מחמירים שיש להדליק רק בבית הכנסת שיש בו ארון קודש וספר תורה. (גם אני אודך תשובות הגרח"ק חנוכה סימן ה'), אך להלכה אפשר לברך על הדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת אף שאין בו ספר תורה].

הדלקה בבית הכנסת שיש בו כמה מניינים - בית הכנסת שיש בו כמה מנינים לתפילת ערבית אין צריך להדליק נרות חנוכה בכל מנין, אלא ידליקו בברכה במנין הראשון וישימו הרבה שמן בכוסיות כדי שהנרות ידלקו עד סוף המניינים. (שו"ת משנה שכיר ח"ב סי' רחצ, שבט הלוי ט' קמג). אך אם כבו הנרות מעיקר הדין יכולים להדליק בברכה, ויש אומרים שידליקו בלא ברכה.

הדלקה בבית המדרש שלא מתפללים בו - בבית המדרש שלומדים בו ולא מתפללים בו, אין צריך להדליק שם נרות חנוכה, ואף אם רוצים להדליק שם נרות חנוכה, אין להדליק שם נרות חנוכה בברכה (כה"ח סקס"ה), ולכן אין להדליק נרות בכולל ערב וכדומה, שלומדים בו בלבד, אבל אם מתפללים, אפילו רק תפילת ערבית אפשר להדליק בו בברכה. (עי' חוט שני חנוכה עמ' שיד, ושו"ת אול"צ ח"ד עמ' רנ).

הדלקת נר חנוכה במסיבות חנוכה - אין להדליק נרות חנוכה בברכה במסיבות חנוכה ובשאר אירועים וכדו', ויש בזה חשש איסור ברכה לבטלה. אך מ"מ באירועי חנוכה ובמסיבות חנוכה למתחזקים וכדומה, יש עניין להדליק נר חנוכה בלא ברכה, ויזהרו אף שלא יברכו את הברכות בדמה, כדי שלא יענו אמן לבטלה.

דיני ההדלקה לאדם שמתארח אצל אחרים

אדם שמדליקים עליו בביתו - אדם שמדליקים עליו נרות חנוכה בביתו כגון שאשתו מדליקה בבית אע"פ שאינו נמצא בבית ולא באותה עיר [כגון שמתארח אצל אחרים] או כגון בחורי ישיבה וכמו שיתבאר להלן, יוצא יד"ח בנ"ח (שו"ע סי' תרע"ז ס"א) ואף אדם שנמצא עם אשתו מחוץ לבית יוצא יד"ח בהדלקת בני ביתו שמדליקים עליו.

הדלקה בחו"ל למי שמדליקים עליו בתוך ביתו - אם אינו נמצא בביתו ואשתו מדליקה עליו בביתו, אם נמצא במקום שרואה נרות חנוכה יברך ברכות הרואה, אך אם נמצא במקום שאין נרות חנוכה יכוון שלא לצאת בהדלקת אשתו ויכול להדליק נרות חנוכה בברכה ושהחיינו. (בשו"ע מצינו סתירה בזה עי' שו"ע בסי' תרע"ו ס"ג לסי' תרע"ז ס"ג, ובמשנ"ב שם סקי"ד, ובכה"ח שם סקכ"ז ובחלק בירורי הלכה סימן ל').

אדם שנמצא בחו"ל - אכסנאי שנמצא בחו"ל ומדליקים עליו בתוך ביתו, אך השעות אינן שוות, כגון שגר בארץ ישראל ונסע לארצות הברית, אעפ"כ יוצא ידי חובה (מנח"י ח"ז סימן מו ועוד) [ויש מחמירים שלכתחילה ידליק בלא ברכה (שו"ת מנח"ש תנינא סי' נח אות ד' סק"ג, וחוט שני חנוכה עמ' שיא)]. **אך אדם שנמצא בחו"ל ושוכר דירה או חדר בבית מלון** מתחייב בהדלקה, אך אם מתארח אצל אחרים, יכול להשתתף עם בעל הבית בשמן של ההדלקה, וע"י כן הוא שותף בהדלקת נר חנוכה, ואינו צריך להדליק נרות (שו"ע שם). אבל צריך לשמוע ממנו את הברכות ולכוין לצאת בהם ידי חובה. (משנ"ב שם סק"ד). [ואם לא משתתף צריך לברך ברכת הרואה (א"ר שם סק"א)].

צורת ההשתתפות באכסנאי - ייתן פרוטה לבעל הבית, או שיתן לו בקניין הגבהה/סודר, על ידי אחר, ובשעת הדחק הבעל הבית יכוון לתת לו במתנה. (עי' שעה"צ שם סק"ט). ומ"מ אם מתארח אצל הוריו ומשתתף אף אי"צ להקנות לו. (עי' כה"ח שם סק"ה, ובגינת ורדים גן המלך סימן מא, שו"ת אול"צ ח"ד עמ' רפז בהערה, ויתבאר להלן). [ונכון גם לחוש לכתחילה שבעל הבית יוסיף מעט שמן בנרות בשביל האורח. (משנ"ב שם סק"ג ושעה"צ שם סק"ח)].

דיני הדלקת נרות חנוכה לבחורי ישיבה

בחורי ישיבה קטנה [שישנים בבית] - לבני אשכנז: מדליקים נרות חנוכה [להלן יתבאר היכן] בברכה. **ולבני ספרד:** יוצאים ידי חובה בהדלקת הוריהם, ואינם צריכים להדליק בישיבה אף אם נשארים בישיבה בזמן ההדלקה, **אך ראוי לכתחילה להקפיד שישמעו את הברכות של ההדלקה ביום הראשון ובכל ימי החנוכה** (ע"פ מש"כ במג"א סי' תערב סק"ה ומשנ"ב סקכ"ו ובכה"ח שם סקכ"ה).

בחורי ישיבה גדולה [או בחורות סמינר שישנות בפנימיה] - לבני אשכנז: מדליקים נרות חנוכה בישיבה [להלן יתבאר היכן] בברכה. **ולבני ספרד:** אינם צריכים להדליק נרות חנוכה בישיבה, כיון שיוצאים יד"ח בהדלקת ההורים, אך מ"מ טוב שישתתפו עם חבריהם שמדליקים או שהבחורים ישתתפו יחד וידליקו בחדר אוכל. ואם רוצים להדליק בפני עצמם יכולים להדליק בלא ברכה, אף אם מקדימים להדליק לפני ההורים, אך יכול לשמוע מחבירו שמברך כמנהגו וידליק אחריו ויוצא ידי חובה מדין שומע כעונה (נח' הראשונים אם מועיל להקדים ובב"י הכרייע שיש בזה ברכה שאינה צריכה). **וראוי שישמעו את ברכות ההדלקה, וכנ"ל.**

אך ישנם חמישה אופנים שאף לבני ספרד בחור ישיבה חייב בהדלקה. וכדלהלן:

א). אינו סמוך על שולחן אביו - שהוריו אינם דואגים לו לכל צורכיו, צריך להדליק נרות חנוכה, כיון שאינו נחשב סמוך על שולחן אביו, וכן **אם אינו חוזר לבית הוריו כגון מה שמצוי כעת בבחורים שגרים בפריפריה או בערים שמתגוררים שם אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות, שהמשטרה הצבאית באה לביתם כמה פעמים**, כיון שאינו סמוך וטפל לשולחן אביו כיון שלא היה בביתו כמה חודשים, אף שהוריו מביאים לו כסף למחייתו, מ"מ אינו נחשב סמוך, כיון שהישיבה חשובה כביתו, [וכדין בני חו"ל וכמו שיתבאר להלן].

ב). בעל תשובה - בחור ישיבה בן ספרד בעל תשובה שהוריו אינם שומרי תורה ומצוות ואינם מדליקים נרות חנוכה חייב להדליק בישיבה בברכה. ואף אם מדליקים נרות, אם הם מחללי שבת, לא יוצא יד"ח בהדלקתם, ויכול להדליק בברכה בישיבה [ומקום ההדלקה יתבאר להלן] ולכתחילה ידליק נרות חנוכה לפני שמדליקים בישיבה.

ג). בני חו"ל - בחורי ישיבה מבני ספרד שהם בני חו"ל כיון שהוריהם גרים בחו"ל והשעות אינן שוות, [אף בשעה אחת] ידליקו בישיבה בברכה ויכוונו שלא לצאת ידי חובה בהדלקת אביו, אך יכול גם להשתתף עם חביריו בחדר שמדליקים, ויוצא בזה ידי חובת הדלקת נר חנוכה.

ד). רווקים הגרים בפני עצמם - בחורים שגרים בדירה משלהם ומפרנסים את עצמם, אף אם לפעמים מגיעים הרבה לבית הוריהם ונמצאים שם בחגים או תקופות ארוכות, אינם נחשבים סמוכים על שולחנם וצריכים להדליק בברכה בביתם.

ה). הוריו לא נמצאים בביתם - אם הוריו אינם נמצאים בביתם בחנוכה אלא מתארחים במקום אחר, חייב להדליק בישיבה בברכה, אך יכול להשתתף בפרוטה, אך אם הוריו משתתפים בפרוטה או מדליקים נרות חנוכה במקום שבו הם נמצאים, יוצא ידי חובה. ואם יש ספק יכול להדליק בברכה.

דיני זמן ומקום החיוב בנ"ח מקום השינה או האכילה

מקום ההדלקה במקום האכילה/השינה - חיוב הדלקת נרות חנוכה, ומקום ההדלקה, **לבני ספרד:** החיוב הוא לפי **מקום השינה**. (עי' טור בשם הרא"ש, ושו"ע סי' תרע"ז ס"א, וכן נראה בכה"ח סי' תרע"ז סקי"ז, ובסי' תרע"א סקט"ו, ובחזו"ע חנוכה עמ' קנה). **לבני אשכנז:** הוא **במקום האכילה**. (שו"ת הרשב"א ח"א סימן תקמב, ורמ"א שם, ובמשנ"ב שם סקי"ב,

ובשערי יוסף פסקי הלכות עמ' 252). **ומ"מ אף לבני אשכנז:** ישנם אופנים שאין להדליק במקום האכילה כיון שאוכלים שם רבים ואינו מיוחד לו. **וכן אף לבני ספרד:** ישנם אופנים שמדליקים במקום האכילה, וכמו שיתבאר להלן.

האוכל סעודותיו לא בבית - האוכל את כל ארוחותיו בקביעות במסעדה או לא בבית כגון בעבודה או בדרך וכיו"ב אעפ"כ מדליק נר חנוכה במקום שישן שם, ולא במקום האכילה, כיון שאינו מיוחד לכל תשמישיו. (עי' משנ"ב שם סקי"ב ובביה"ל שם ד"ה במקום שאוכל ובכה"ח שם סקי"ז).

זמן החיוב הקובע בנרות חנוכה - זמן החיוב בנ"ח הוא במקום שבו הוא נמצא כעת (עי' שו"ת אול"צ ח"ד פמ"ז תשובה ד'), אך מ"מ יש בזה כמה פרטים וחילוקי דינים כדלהלן:

הנוסע מביתו לאחר צאת הכוכבים היכן ידליק - מי שנוסע מביתו לישיבה וכן להיפך מיד אחרי צאת הכוכבים ויגיע ליעדו בשעה מוקדמת בלילה. **לבני אשכנז:** כיון שעד עכשיו היה שם, והולכים לפי מקום אכילה, יכול להדליק שם ומיד אחר ההדלקה ללכת. (אמת ליעקב הערה 590 בשם הגר"י קמניצקי, שלמי תודה חנוכה עמ' רח, שו"ת שבט הלוי ח"ח סי' קנח), **ומ"מ** טוב שיחכה שם חצי שעה. (הגרשז"א בהליכו"ש עמ' רעט, והגריש"א בפניני חנוכה עמ' קיא). **ולבני ספרד:** כיון שהחיוב הוא על מקום השינה, אם עתה הולך מיד הרי הוא ספק ברכה לבטלה, (עי' מועד לכל חי סימן כז ס"ל, ובחזו"ע חנוכה שם), ולכן אם ישהה בביתו חצי שעה ואח"כ יסע לצימר וכדו', נראה שאין בזה ברכה לבטלה, כיון שעתה הוא זמן החיוב. (ע"פ הגרשז"א שם, ושו"ת אור לציון בח"ד פרק מז תשובה ד').

חתן שמתחתן בחנוכה - חתן שמתחתן בחנוכה, **אם יוצא מביתו לאחר הדלקה** [בצאת הכוכבים/בשקיעה], **לבני ספרד:** יוצא עימם בהדלקה כיון שבזמן ההדלקה היה סמוך על שולחן אביו, **ולבני אשכנז:** מדליק שם, ואינו צריך לחזור ולהדליק, כיון שהדליק בשעת החיוב. **אך אם יוצא מביתו לפני זמן ההדלקה, לבני ספרד:** כשחוזר אחר החתונה לביתו החדש, צריך להדליק בדירתו בברכה כיון שעתה הוא מתחייב שוב בהדלקה, מדין חובת ביתא, אך יכול להדליק בברכה לפני החופה בבית שישן שם, [ואף לבני ספרד יכול להדליק שם, כיון שאינו נחשב סמוך על שולחן אביו], **ולבני אשכנז:** כיון שהדליק בבית הוריו לפני החתונה, יצא ידי חובה ואינו צריך לחזור ולהדליק שוב, בביתו החדש, כיון שהדליק בשעת החיוב. [משא"כ לבני ספרד שמקום השינה עיקר וכנ"ל].

מקום ההדלקה למי שיש לו שני דירות - מי שמתגורר בשתי דירות כגון רמי"ם שמלמדים בישיבות רחוקות מבתיהם ושוהים בדירה בישיבה בחלק מימות השבוע, צריכים להדליק נרות חנוכה בדירות שבהן הם נמצאים בחנוכה ולא נפטרים בהדלקת נשותיהם בביתם, כיון שיש להם בית שחייב בברכה.

דיני מקום ההדלקה לבחור ישיבה ובנות סמינר

בחורי ישיבה קטנה/גדולה שאוכלים בישיבה וישנים בבית - כאמור, בחורי ישיבה קטנה מבני ספרד יוצאים ידי חובה בהדלקת אביהם, **אך לבני אשכנז יש בזה כמה חילוקים.** בחורי ישיבה קטנה שאוכלים בישיבה ואף ישנים שם שנת צהריים, וחוזרים לביתם לזמן ההדלקה, ואח"כ חוזרים לישיבה, ידליקו בביתם, אך מ"מ טוב שיאכלו בביתם סעודה. ואף אם אינם חוזרים לביתם בזמן ההדלקה, יכולים להישאר בישיבה ולהדליק שם, כיון שאוכל שם. **ואם** הם נמצאים בישיבה כל היום [כגון שהישיבה בעיר אחרת] **ואינם** חוזרים לביתם, ידליקו בישיבה. **[ולגבי מקום ההדלקה דינו כבחור ישיבה גדולה וכמו שיתבאר להלן].**

בחורי ישיבה גדולה או קטנה שישנים בישיבה - כנ"ל בחורי ישיבה גדולה מבני אשכנז שישנים בישיבה צריכים להדליק בישיבה, ונח' הפוסקים היכן בחורי ישיבה ידליקו את הנרות חנוכה אם בחדר אוכל או בפנימיה. ולהלכה סדר העדיפויות כדלהלן: **א).** כיון שצריך להדליק במקום האכילה, ובמקום האכילה אינו מיוחד להם, ומוגדר רק כמסעדה, יש מהדרים שיאכלו ארוחה אחת בפנימיה, כגון ארוחת צהריים, ואז יכולים להדליק בחלון החדר הפונה אל הרחוב. (שו"ת תשובות והנהגות ח"ב סימן שמב) אך להלכה נראה שאין צורך לאכול בחדרו, כיון שעיקר חיובו הוא במקום השינה, ומקום האכילה נחשב רק כמסעדה ואינו נחשב כביתו. (הגריש"א והשבט הלוי ועוד).

ב). אם אינם יכולים להדליק בחלון החדר, ידליקו בפתח הרחוב, או בבניין הפנימייה, אף אם נמצא ברשות בפני עצמו כיון שדינו כרה"ר.

ג). אם אינם יכולים להדליק ככל האפשרויות הנ"ל ידליקו בפתח חדרי השינה בפנימיה.

ד). אם אינם יכולים להדליק שם כגון שיש חשש סכנה להשאיר שם נרות דולקים, ידליקו בפתח חדר האוכל בישיבה, אם הוא באותו בנין, אך אם הוא בבנינים נפרדים לא מועיל.

דיני מקום ההדלקה לנוסעים בחנוכה והנוסעים לשבת

הנוסעים מביתם ומתארחים בעיר אחרת - משפחה הנוסעת מביתה בחנוכה אינה צריכה להדליק נרות חנוכה בביתם מפני החשד, אלא צריכים להדליק נרות חנוכה במקום שנמצאים, אך יש בזה הרבה חילוקי דינים ומקרים, וכדלהלן.

המתארח אצל אביו/חמיו/דודו - המתארח בחנוכה [או ביום חול או בשבת] אצל אביו או אצל חמיו [או אצל דודיו ומכריו בחינם] באכילה ובשינה, **לבני אשכנז** ידליק שם נרות חנוכה בברכה, [כיון שהוא חובת הגוף] **ולבני ספרד:** פטור מנרות חנוכה כיון שעתה סמוך על שולחן אביו, ולכן אף אם יש לו חדר מיוחד לשינה פטור מהדלקת נרות חנוכה, ואינו צריך להשתתף כיון שנותנים לו בכלל האירוח את השמן מתנה ולרווחא דמילתא טוב שישתתף עם בעל הבית ויתן לו פרוטה. (עי' שבת כג. שו"ע סי' תרע"ז ס"א, ומ"מ פטור מהדלקה מארבעה טעמים, א' כיון שאין לו פתח בפני עצמו, ב' בזמנינו אין מדליקים מפני החשד, ג' כיון שאוכל על שולחן בעל הבית, ד' ואוכל בחינם, עי' גן המלך סימן מא, ובכה"ח סק"ג, ובשו"ת בית דוד תאו"ח סימן תעב, ובבא"ח וישב הט"ז, ובכה"ח שם סקט"ו, ונתבאר בארוכה בשערי יוסף חנוכה חלק בירורי הלכה סימן ח'). **ואף אם חוזר לביתו לאחר שהדליקו הוריו** [כגון במוצאי שבת או בסתם לילה] מ"מ אינו צריך לכוון שלא לצאת בהדלקת אביו, כיון שאח"כ יש עליהם חיוב חדש להדליק נרות חנוכה בביתם.

הגיע לבית הוריו לאחר שהדליקו - אם הגיע לאחר שעת ההדלקה, ולא היה בדעתם שיגיע לביתם, צריך להדליק בברכה. [כיון שלא היה נחשב סמוך, ופשוט, וכן הסכים הגרש"ק גרוס שליט"א].

היה אצל הוריו המוצ"ש ובדעתו לחזור ונמלך להישאר - אם היה אצל הוריו והיה בדעתו לחזור לביתו ולהדליק שם, ולבסוף נמלך להשאר בבית הוריו, כיון שבזמן ההדלקה היה סמוך, נראה שאינו צריך לחזור ולהדליק נר חנוכה, כיון שלא חל עליו חיוב חדש ועד עתה היו סמוך על שולחן הוריו. (הוראת הגרש"ק הכהן גרוס שליט"א במח"ס שו"ת שבט הקהתי). אך אם היה בשעת ההדלקה מוכן לצאת ולעקור ובסוף לא עקר, יחזור וידליק בלא ברכה. (ע"פ הנ"ל, וכעי"ז השיב הגר"א נבנצל שליט"א, ונתבאר בארוכה בחלק בירורי הלכה סימן ח').

המתארח אצל הוריו/חמיו וישן שם ומגיע לשם בליל שבת לאחר התפילה לאכול בבית הוריו - אף אם ישן אצל הוריו או אצל חמיו כיון שנמצא בביתו בצאת הכוכבים, ידליק שם נרות חנוכה כיון שמקום ההדלקה הוא לפי המקום שנמצא כעת. [וכנ"ל].

חתן הנמצא אצל חמיו [כגון לאחר לידה וכדו'] וסמוך על שולחנו - לבני ספרד: אינו צריך להדליק נר חנוכה ויוצא בהדלקתו ואף אינו צריך להשתתף עמו בהדלקה, (ב"י סי' תרע"ז ס"ג ומשנ"ב שם סק"א, ובשבות יצחק חנוכה פי"ד סק"א) **ואם** רוצה להדליק בברכה לפני שחמיו מדליק, אינו לכתחילה כיון שגורם ברכה שאינה צריכה. **ולבני אשכנז:** ידליק נר חנוכה בפני עצמו בברכה.

אוכל ג' סעודות וישן בבית חמיו אבל אוכל אכילת עראי בביתו - מי שאוכל ג' סעודות בבית חמיו וכן ישן שם, **לבני אשכנז:** אף אם אוכל בביתו אכילת עראי, צריך להדליק נרות חנוכה בבית חמיו, **ולבני ספרד:** די שישתתף עם חמיו [אם אין לו חדר מיוחד]. (עי' ביה"ל סי' תרע"ז ד"ה במקום).

האוכל אצל הוריו או חמיו סעודות שבת וישן בביתו - אם אוכל אצל הוריו או אצל חמיו רק סעודות שבת ולאחר הסעודה חוזר לביתו לישון, ידליק בביתו ולאחר מכן ילך להוריו או לחמיו. (ט"ז סי' תרע"ב סק"ב), ואם יוצא מביתו לפני פלג המנחה, **לבני אשכנז:** ידליק בבית הוריו או חמיו, או שימנה שליח להדליק בביתו, **ולבני ספרד:** ישתתף עם חמיו או עם אביו או שימנה שליח להדליק בביתו.

האוכל בבית חמיו או הוריו את כל הסעודות וישן בביתו - לבני אשכנז: לכתחילה יש לאכול סעודה אחת בביתו ולהדליק שם בעצמו או ע"י שליח, ואם אינו יכול לעשות כן ידליק בבית הוריו. **ולבני ספרד:** כיון שמקום השינה עיקר, מדליק בביתו.

האוכל אצל הוריו או חמיו וישן בבית אחר - אם אוכל אצל הוריו או חמיו וישן בבית אחר, **לבני ספרד:** ידליק במקום השינה, כיון שמקום שינה עיקר. **ולבני אשכנז:** ידליק במקום האכילה כיון שמקום אכילה עיקר. (עי' משנ"ב שם סק"ח).

האוכל ג' סעודות באולם שבו נערכת שבת שבע הברכות וישן במקום אחר - אם אוכל ג' סעודות באולם שבו נערך השבת שבע ברכות [ואף אם אוכל כל סעודה במקום אחר כגון שמתארח בעיר אחרת] וישן במקום אחד, כגון ביחידת דיור וכדו', אף לבני אשכנז, ידליק במקום השינה. [ולא במקום האכילה כיון שדינו כמסעדה].

המתארח בשבת ובמוצאי שבת ישן במקום אחר - המתארח בשבת אצל חמיו או אצל הוריו ובמוצאי שבת חוזר לביתו, אם נשאר לאכול שם סעודת מלווה מלכה, **לבני אשכנז:** ידליק שם נרות חנוכה, **ולבני ספרד:** אף אם אוכל שם סעודת מלווה מלכה כיון שישן אח"כ בביתו צריך להדליק אח"כ בביתו, **אך לכתחילה צריך למהר לחזור לביתו כדי להדליק נרות חנוכה**, אך אם משתתף

בפרוטה [עם בעל הבית במקום שהיה שם בשבת] **נראה שאי"צ למהר לביתו.** (עיין במה שנתבאר לעיל בדיני ההדלקה במוצאי שבת, ובשערי יוסף חנוכה חלק בירורי הלכה סימן י"ד).

דיני הדלקה במקומות שונים

הנוסעים לצימר - הנוסע לצימר ידליק שם בחלון, ואם יש חשש סכנה או שלא מסכימים להדליק בתוכו ידליקו בפתח הצימר, ואי"צ למנות שליח להדליק בבית.

משפחה עם נשואים שנוסעת לדירת נופש/צימר- משפחה שנוסעת לדירת נופש/צימר ויש בה זוגות נשואים **לבני אשכנז**: כל אדם ידליק בנפרד, **ולבני ספרד:** אם כולם אוכלים יחד והם אחים וגיסים מאותה משפחה, ואוכלים ממטבח אחד כגון מקיטרינג אחד או שאדם אחד הכין את כל האוכל, כיון שסמוכים על מקום אחד, אפשר שכולם ישתתפו ביחד בהדלקת נר חנוכה, אך אם נמצאים בצימר נפרד, צריך שכל אחד ידליק נר חנוכה על פתח החדר. [כיון שנחלקו הפוסקים אם מועיל השתתפות באכסנאי].

שבת חתן ששוכרים את כל הקמפוס - אם עושים שבת חתן או גיבוש בשבת חנוכה ושוכרים את כל המתחם לבני ספרד כל משפחה תדליק בחדרה, [ולא מועילה השתתפות] אך אם יש חשש סכנה ידליקו כל אחד בפתח החדר כי יש בזה פרסומא ניסא, כדין הדלקה בחדר מדרגות היות ועוברים שם רבים, ואם אי אפשר להדליק שם, ידליקו במקום האכילה.

הדלקה בבית מלון - נח' הפוסקים לגבי דיני הדלקה בבית מלון כיון שאי אפשר להדליק בחדר, ולכן לכתחילה ראוי שלא לנסוע בחנוכה לבית מלון או למקומות אחרים, כדי שלא להיכנס לספקות. **אך מ"מ מי שנסע או מוכרח להיות בבית מלון, להלכה חייב להדליק נרות חנוכה בברכה בבית מלון** ואינו יכול להדליק גם בביתו, וגם אינו כדין אכסנאי שנפטר בהדלקה של כולם.

ולגבי מקום ההדלקה נראה שיש בזה כמה אפשרויות וכדלהלן: **א). להדליק בחדרו שישן בו.** [אך בדרך כלל אין מציאות להדליק בחדר]. והמדליק בבית מלון בחלון החדר ללא רשות לא יצא ידי חובה.

ב). להדליק במרפסת החדר. [כגון שהמרפסת פתוחה במקום שיש עוברים ושבים, והנהלת הבית מלון מסכימה להדליק שם].

ג). ידליק בפתח החדר, כיון שעוברים שם רבים דינו כרשות הרבים וכדין חדר מדרגות, (תשובת הגרש"ק גרוס שליט"א).

ד). ידליק בפתח הכניסה לבית המלון, במקום שנרות החנוכה נראים לרבים [ונראה שלא יוצאים יד"ח בהדלקה בלובי הבית מלון].

ה). להדליק בחדר האוכל, או בחלון או בפתח חדר האוכל, כך שיראו לכל הנמצאים שם. [ועדיף מהדלקה בלובי שאין לו שייכות לשם, ובצירוף דעת הפוסקים שמקום האכילה עיקר (תשובת הגרש"ק גרוס שליט"א)].

ו). כשאין לו אפשרות אחרת בדיעבד יכול להדליק בביתו ע"י שליח [וטוב שישתתף גם עם אחר המדליק שם כדין ויש לסמוך על דעות הפוסקים שאין חיוב הדלקה בבית מלון כיון שאינו מושכר לו כבית אלא רק זכות לישן שם ולשהות שם].

ז). אם אין לו אפשרות להדליק ע"י שליח בביתו, ידליק בלובי המלון בברכה, וכיון שבדיעבד אינו ניכר שהדליק על פתחו ועל ביתו עדיף שישמע את הברכה מאחר, או שאחד יברך ויפטור את כולם בברכה. [ויש להסתפק אם עדיף בכה"ג גם להדליק מנורת חשמל עם חוטי להט בתוך החדר ויברך על ההדלקה באש בלובי ואח"כ ילך ללא הפסק להדליק את המנורה עם החוטי הלהט בחדרו, ולאחר מכן יאמר הנרות הללו, ועיין].

הנמצא בבית חולים - המאושפז בבית חולים, ואין אשתו או אחד מבני ביתו מדליקים עליו בביתו, ידליק בפתח הבנין של בית החולים. [ולא מועיל להדליק פנס].

אשה הנמצאת בבית חולים/בבית החלמה - יוצאת ידי חובה בהדלקת בעלה, ואינה צריכה להדליק או להשתתף. [ומ"מ ראוי שתשמע את ברכות ההדלקה, שעשה נסים בכל הימים ושהחיינו ביום הראשון] **אך לבני ספרד:** אם בעלה סמוך על שולחן הוריו, ואין לו חדר מיוחד ומשתתף בהדלקת אביו, [כגון מה שמצוי לאחר הלידה], **וכן אף לבני אשכנז**: אם הבעל מדליק אצל אחרים, האשה חייבת להדליק נרות חנוכה, אלא א"כ בעלה ידליק בביתו, [אם יתחייב שם כגון שישן שם]. (עי' משנ"ב סי' תרע"ה סק"ט, ובלקט יושר עמ' 152, וכן דעת הגרגיש"א בפניני חנוכה עמ' קיח והגרנ"ק בשלמי תודה חנוכה סימן יט אות ג'). אך אם מדליקים בביה"ח או בבית החלמה, ומזכים את הנרות עבור כולם, אינה צריכה להדליק נרות חנוכה. [והמקילים בזה יש להם על מה לסמוך, (כדעת הגר"ש וואזנר בקובץ מבית לוי ח"י עמ' כב ובשלמי תודה שם בשם הגראי"ל שטיינמן)].

דיני הדלקת נרות חנוכה בשליחות

שליחות להדלקת נר חנוכה - אפשר להדליק אף נרות חנוכה על ידי שליח, [אם מתחייב בביתו או באופנים שאינו יכול להדליק במקום שנמצא בו, וכדינים שנתבארו לעיל]. (אף שבחידושי רבינו דוד בפסחים דף ז' ע"ב ד"ה ולכל הפירושים מבואר שהוא מצוה שבגופו, להלכה מדברי הראשונים, שאפשר לברך אף על נר חנוכה ע"י שליח, כיון שהיא חובה על הבית, ואינו מצוה שבגופו, כמו תפילין שלא מהני שליחות, וכמבואר בתוס' רי"ד קידושין דף מב ע"ב, ובקצוה"ח סי' קפ"ב סק"א, ולא שייך בזה סב"ל, כיון שהוא שיטה יחידאה).

נוסח הברכה במדליק ע"י שליח - המדליק נר חנוכה בשליחות, **לבני ספרד**: השליח מברך "להדליק נר חנוכה", והנוהגים לברך "על הדלקת נר חנוכה" יש להם על מה לסמוך (כה"ח סי' תרע"ו סקי"ב, וחזו"ע חנוכה עמ' קכ) **ולבני אשכנז:** השליח מברך "להדליק נר של חנוכה". [אך השליח לא יברך שהחיינו אם כבר הדליק בביתו].

שליח שמדליק בביתו - אם השליח מדליק בביתו, ואח"כ מדליק בבית המשלח, אם אינו מפסיק בדיבור, אינו צריך לברך שוב. (עי' משנ"ב סי' תל"ב סק"ז).

ברכה בשליח שלא נמצא ליד בעל הבית - אם השליח מדליק לבעל הבית, אף שבעל הבית לא נמצא שם, **לבני ספרד:** יכול השליח לברך עבורו, כיון שהמצוה היא על הבית [וכנוסח כנ"ל]. (עי' בספר הפרדס לרש"י דף מ' ע"ג, ובב"י ריש סימן תרע"ו הביא מש"כ בשבלי הלקט סימן קפה שכתב שאי אפשר לומר שברכת נר חנוכה היא להדליק כיון דאפשר להדליק ע"י שליח, עכ"ל, ומ"מ כתב שם בב"י שהנוסח הוא להדליק, אך מ"מ מה שאפשר להדליק נר חנוכה ע"י שליח, מ"מ כיון שצריך להשתתף בפרוטות הרי היא כאילו אינה יכולה להתקיים ע"י אחר, וכמו שמבואר להדיא לתרץ בר"ן בפסחים דף ד' ע"א ד"ה ומיהו איכא, עכת"ד, ומבואר להדיא מדברי השבלי הלקט והר"ן שמועיל להדליק נרות חנוכה אף ע"י שליח, וכ"כ בשיורי כנה"ג סי' תרע"ו הגב"י סק"א שולחן לחם הפנים עמ' ל', ופר"ח שם, ובכה"ח שם סקי"ב, ובשו"ת יביע אומר ח"א חאו"ח סימן עח אות ו' ד"ה המדליק, וחזו"ע חנוכה עמ' קכא), **ולבני אשכנז:** השליח אינו יכול להדליק אלא א"כ נמצא עמו. (שו"ת מהר"ח אור זרוע סימן קכח, משנ"ב סי' תרע"ד סק"ט, ובכה"ח שם סק"כ בשם שלטי הגיבורים על המרדכי, ובשו"ת מנח"ש ח"ב סימן נ"ו אות ב' שהרי הוא כהנחת תפילין לחבירו, **ונראה שביאור הדברים כיון שהוא חובת גופא**, אבל לבני ספרד **שהוא חובת ביתא**, ולכן מועיל שליחות אף שלא בפניו, וכנ"ל, וע"ע במה שביארנו בזה בשו"ת אג"מ או"ח ח"א סי' קצ, ובשו"ת שבט הלוי ח"ח סי' קנ"ט), **אף מ"מ בשעת הדחק, באופנים שנ"ל שאפשר להדליק ע"י שליח, לא יברך אלא א"כ נמצא לידו.** (עי' בב"ח סי' תרע"ז שהוא רק לכתחילה, ובמג"א שם סק"ד, ובקונ' יומין דחנוכה עמ' פו שכן מוכח במרדכי, וכן דעת הגרגיש"א שבות יצחק נר שבת פ"י סק"א פניני חנוכה עמ' כח, ציוני הלכה חנוכה, שבכל מקום שא"א להדליק בפנ"ע ידליק ע"י שליח, אך מ"מ לא יברך).

דיני אמירת על הנסים

דיני הזכרת על הנסים בתפילה - בחנוכה מזכירים בתפילה על הנסים וכו' בימי מתתיהו וכו', בברכת מודים בכל התפילות. (שו"ע סי' תרפ"ב). **ואם שכח לומר על הנסים** אינו חוזר, **ואם נזכר לפני שחתם** ואמר "ברוך אתה השם הטוב שמך ולך נאה להודות" יסיים את המשפט שאוחז בו, יחזור לומר על הניסים וכו' וממשיך ועל כולם וכו'. **אם כבר אמר את השם בחתימה**, ימשיך בתפילתו כרגיל, ואחר כך יוסיף לפני יהיו לרצון השני ויאמר "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים ונפלאות כשם שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה וכו' בימי מתתיהו וכו' ". **אם אמר כבר יהיו לרצון**, יסיים את התפילה ולא יחזור. אם ממהר להספיק קדושה עם השליח ציבור לא ידלג על אמירת על הנסים.

דיני הזכרת על הנסים בברכת המזון - בחנוכה מזכירים בברכת המזון על הנסים אחרי נודה, לפני ועל הכל. **אם שכח לומר על הנסים** ונזכר לפני שאמר ברוך אתה השם על הארץ ועל המזון, יסיים היכן שאחז ויחזור לעל הניסים ומשם ימשיך כסדר. **אם כבר הזכיר את השם שבחתימה**, ימשיך ברכת המזון כרגיל, ולפני הרחמן הוא יזכנו לימות המשיח, ויוסיף ויאמר הרחמן הוא יעשה לנו נסים ונפלאות כשם שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי מתתיהו וכו'. אך אם סיים ברכת המזון לא יחזור.

בברכת מעין שלוש לא אומרים על הנסים משום שאין בה ברכת הודאה. (שו"ע סי' ר"ח סי"ב).

התחיל לאכול לפני השקיעה של יום השמיני - מי שהתחיל לאכול ביום השמיני של חנוכה, ואכל כזית לפני י"ג וחצי דקות מהשקיעה, [ולחזו"א עד השקיעה] אף אם סיים את הסעודה אחרי צאת הכוכבים, הולכים בתר תחילת הסעודה, ויזכיר על הנסים בברכת המזון. (עי' שו"ע סי' קפ"ח ס"י וסי' תרצ"ה ס"ג, וברמ"א שם, ובברכי יוסף סי' קפ"ח סקי"ב, ואכמ"ל).

דינים הנוהגים בחנוכיה/שמן/פתילות לאחר ההדלקה

שריפת השמן - השמן הנשאר מנרות החנוכה לאחר החנוכה יש לשורפו, ואין לשומרו לשנה הבאה, שלא יבוא להשתמש בו. (שו"ע סי' תרע"ז ס"ד ומשנ"ב שם סקי"ט). [אבל מותר להשתמש בו לצורך הדלקת נרות חנוכה בכל אופן שהוא, מלבד הדלקת נר השמש], ובשעת הדחק אפשר לזורקו בתוך שקית לאשפה, ויש נוהגים לשומרם לשורפם בשריפת חמץ, ויש נוהגים לשורפם מיד לאחר חנוכה.

שמן הנותר מהבקבוק - אינו נאסר. (ביה"ל שם ד"ה הצריך).

הניח שמן יותר משיעור חצי שעה - אם הניח הרבה שמן בנרות חנוכה, יותר משיעור ההדלקה, שהוא כחצי שעה, מותר השמן בהנאה, (שו"ע שם) ולכתחילה טוב להתנות על השמן הנותר [לאחר חצי שעה] שיהיה מותר בהנאה, ומ"מ אף אם לא התנה לכתחילה מותר להשתמש בשמן הנותר לאחר חצי שעה, [או לזורקן באשפה]. (עי' שו"ע שם ס"ב משנ"ב סי' תרע"ז סקי"ח).

דין הפתילות שנשארו - כדין השמן שאסורים בהנאה ויש לשורפן, ובשעת הדחק אפשר לזרוק את הנשאר מהן בתוך שקית לפח. (טור סי' תרע"ז, חיי אדם קנג סל"א).

השתמשות בשמן לשושנה שברגל - אסור אף להשתמש בשמן שנותר כדי למרוח אותו על שושנה שברגל, ולכן לכתחילה צריך להתנות מראש על השמן, אך מ"מ אם בדיעבד לא התנה על המותר השמן שנשאר לאחר ההדלקה חצי שעה יכול להתנות, וכנ"ל. (ונתבאר בארוכה בשערי יוסף חנוכה פרק לט).

קדושת החנוכיה והכוסיות - בחנוכיה ובכוסיות אין בהן קדושה ויכול לזורקן מעיקר הדין לפח, [כדין תשמישי מצוה (עי' מגילה כו: שו"ע או"ח סי' כא ס"ב)] אך כיון שאין לנהוג בהם דרך ביזיון, ראוי להחמיר לעוטפם בתוך שקית ולזורקם לפח. (פוסקי זמנינו). אך חנוכיה שכתוב עליה "הנרות הללו קודש הם" אינה צריכה גניזה [כגון חנוכיות של ילדים, אך אם כתוב עליה הנוסח המלא של "הנרות הללו" טעונה גניזה], (מקור המילים הנ"ל במסכת סופרים פרק כ' ה"ו, מ"מ הרי הוא נכתב למליצה בעלמא ואינו צריך גניזה, ועי' משנ"ב בסי' של"ד סקנ"ב).

דיני סעודת מצוה בחנוכה [ודיני אבילות ועלייה לבית הקברות בחנוכה]

הסעודות שעושים בחנוכה, **לבני ספרד**, הן סעודות הרשות, אך אם יאמרו שם דברי תורה או שירות ותשבחות הרי היא סעודת מצוה. (שו"ע סי' תר"ע ס"ב ומשנ"ב שם סק"ט). **ולבני אשכנז**: יש בזה קצת מצוה, ולכן נוהגים לומר זמירות ותשבחות ואז היא סעודת מצווה לכו"ע (רמ"א שם) ומכל מקום, אף שזו סעודת מצווה, אין חיוב לאכול בשר ולשתות יין בחנוכה, כי הוא רק דין שלא להיות עצבים בו, אבל אין חיוב "שמחה", אלא רק להודות ולהלל.

סעודת חנוכה לאבל בתוך השנה - אבל על אביו ואמו בתוך י"ב חודש ותוך שלושים על שאר קרובים, **לבני ספרד:** אף שנ"ל שאין דינה כסעודת מצוה, מ"מ כיון שאינה בכלל "בית המשתה" אלא סעודת חנוכה, יכול להשתתף ולאכול שם, אם לא משמיעים שם מוזיקה, אך יקפידו לומר שם שירות ותשבחות מענינא דיומא, או דברי תורה גם בלא שירות ותשבחות. (עי' שלמי מועד עמ' רמז בשם הגרשז"א, ובחזו"ע חנוכה עמ' יט) **ולבני אשכנז**: יש מתירים לאבל לאכול שם כיון שהיא סעודת מצוה, (גליון מהרש"א יו"ד סי' שצא בשם הכנסת הגדולה ובגשר החיים פכ"א ס"ח אות ו' ובפני ברוך ס"כ הערה סח, הגרשז"א שם). **אך רבים מחמירים** שאין לאבל לאכול שם, אבל יכול לשתות שם, אלא א"כ הסעודה נערכת בביתו של האבל. (עי' רמ"א יו"ד סי' שצא ס"ב "והמנהג שלא לאכול בשום סעודה בכולם כל י"ב חודש אם הוא חוץ לביתו", ובשו"ת אג"מ חיו"ד ח"ג סי' קסא, והגרישו"א, ונתבאר בארוכה בשערי יוסף פסקי הלכות אבילות). **אך סעודת מרעים שעושים לשם ריעות, ושותים, וכדו' אין היתר לכו"ע להשתתף שם.** [כיון שהרי הם בכלל בית המשתה שאסור].

השתתפות חסיד בהדלקת האדמו"ר - חסיד בשנת האבל (על אביו או אמו או בתוך השלושים לפטירת אחיו) יכול להשתתף בהדלקת נר חנוכה של האדמו"ר, ואף אם יש מוזיקה אפשר להקל, כיון שכוונתו לראות את ההדלקה, אך אין לו להשתתף בריקודים. (הגרשז"א בהליכו"ש תשרי פי"ז אחרת הלכה הערה 33).

מאכלי חלב - יש שנהגו לאכול גבינה בחנוכה [ביום אחד, ויש שנהגו כל יום], (עי' רמ"א שם ומשנ"ב סק"י) ונראה דלאו דוקא גבינה אלא הוא הדין כל מאכלי חלב, **אך למעשה רבים** לא נהגו בזה, **ובני אשכנז** נהגו לאכול לביבות גבינה וכדו' כיון שהם מטוגנים בשמן ומכילים גבינה.

הוספת מאכל בשבת ור"ח חנוכה - בשבת חנוכה ובר"ח חנוכה יש להרבות באחת מהסעודות או ע"י הוספת מאכל נוסף או קינוח וכדו'. (עי' שו"ע סי' תי"ט, וכה"ח סי' תר"ע סקי"ג).

תענית בחנוכה - אסורה. (שו"ע סי' תר"ע ס"א), ונתבארו הדינים בהרחבה בספר שערי יוסף פסקי הלכות חנוכה.

עלייה לבית הקברות בשבעה/שלושים - נהגו שלא לעלות לקבר במלאות ימי השבעה והשלושים, אלא לאחר ימי החנוכה, ויש מקילים שמותר לעלות לקבר, אם לא יבואו לידי בכי ומספד. אך בי"א חודש וביום היארצייט מותר לעלות אם יודע שלא יגיע לידי בכי.

אזכרה וברכות - שעושים בבית הכנסת לע"נ ולומדים משניות ואומרים השכבה ואין מספידין, מותר לעשותם בחנוכה.

קברי צדיקים - מותר לעלות לקברי צדיקים. (עי' כה"ח סי' תרע סקכ"ג) ומותר אף להתפלל שם, ואף אם הנשמות לא נמצאות. [מ"מ היינו דוקא בהשתטחות על קבר הצדיק, אבל בתפילה בזכות הצדיק יש עניין. (הגרשז"א)].

קריעה על הכותל המערבי - אף העולים לכותל המערבי בחנוכה קורעים. [והנוהגים להקל שלא לקרוע יש להם על מה לסמוך].

עליית אבל לשליח ציבור בחנוכה - אבל בתוך שנת האבל על אביו או אמו, **לבני ספרד:** יכול לגשת לעמוד לכל התפילות ואף לתפילת הלל ולמוסף, [כיון שאין חיוב לעלות, אין בזה מנהג אבילות, (הגרע"י). **ולבני אשכנז:** יכול להתפלל כש"ץ בימי החנוכה במנחה ובערבית (סי' תרע"א סקמ"ד), ולתפילת שחרית יכול לגשת עד הלל, (עי' משנ"ב סי' תקפ"א סק"ז). **ויש שנוהגים כדעת הגר"א** שאינו ניגש אף לתפילת שחרית, (משנ"ב שם) [ויש שנהגו שאינו ניגש גם למנחה וערבית (עי' ביה"ל סי' קל"ב) אך ביארצייט שחל בחנוכה, יש לגשת לכל התפילות].

דיני ברכת הסופגניות

אכילת סופגניות - נהגו לאכול סופגניות מטוגנות בשמן וטעמן כצפיחית בדבש זכר לנס השמן של המנורה [ולכן נראה שיש עניין לאכול דווקא סופגניות מטוגנות ולא אפויות, כפי שמצוי בזמננו, וכ"ש שבאפויות נכנס לספק ברכת המוציא ועוד ספיקות וכמו שיתבאר להלן].

ברכת סופגניות מטוגנות - בסופגניות מטוגנות שבזמנינו, אף אם אין בהן מתיקות כ"כ, אין צריך להדר לאוכלם בתוך הסעודה, ואפשר לברך עליהם מזונות לכתחילה. ואף אם אוכלם בשיעור קביעות סעודה בחנוכה לא שייך בהן קביעות סעודה כיון שהם מטוגנות. אך יש מחמירים שלא לאכול מהן בשיעור קביעות סעודה, אך להלכה, בסופגניות מטוגנות, אין לחוש בזה. [ואף בבצק שהיה בדעתו לאפות ממנו חלות, ולבסוף אפה ממנו סופגניות מברך על המחיה].

ברכת סופגניות אפויות - לאחר בירור, רוב הסופגניות במאפיות מטוגנות, וכמעט שאין סופגניות אפויות מצויות בשוק. ומ"מ בסופגניות אפויות, **שלבני ספרד,** אם מורגשת בהן מתיקות, ברכתן מזונות, **ולבני אשכנז** אם רוב הבצק עשוי ממי פירות, ביצים וסוכר, ברכתו מזונות. אך לכו"ע, אם אוכל מהן בשיעור קביעות סעודה, מברך ברכת המזון. [ושיעור קביעות סעודה נתבאר לעיל בארוכה].

ברכת סופגניות מטוגנות ואח"כ אפויות - סופגניות שמטוגנות בשמן עמוק, ואחר כך אופים אותן בתנור, [אף לזמן ארוך] ברכתם מזונות ועל המחיה, אבל אם אוכל שיעור קביעות סעודה, צריך לברך ברכת המזון כיוון שאינן מתוקות. אך אם האפיה בתנור היא רק לחימום של כמה דקות שאז אף אם קובע עליה סעודה דינה ככל סופגניה שאין בה קביעות סעודה. וכן אם סופגניה מתוקה, או שנכנס בה טעם שמן, ברכתה מזונות, כדין פת הבאה בכיסנין וכגדרי המתיקות לבני ספרד ולבני אשכנז שנ"ל. [אלא שמ"מ כנתבאר לעיל לכתחילה אין לאכול ממנה כשיעור קביעות סעודה].

סופגניות שחצי מטוגנות וחצי אפויות - ישנן מאפיות [נחמה בירושלים ובבית שמש] שבהן מטגנים את הסופגניה חצי טיגון במפעל, ואחר כך ממשיכים לאפות אותה בחנות. ברכת הסופגניה היא מזונות, אך כיון שיש להסתפק אם בקביעות סעודה, מברכים עליה המוציא וברכת המזון, ולכן יש להמנע מלאכול ממנה כדי שיעור קביעות סעודה. ואם אכל ממנה כדי שיעור קביעות סעודה, יברך ברכת המזון. אך בסופגניות עם הרבה שוקולד וציפויים נראה שאף באפויים בתנור לא שייך בהם קביעות סעודה.

סופגניות שאפויות ואח"כ מטוגנות - סופגניות שאופים אותן על דעת לטגן אותן לאחר מכן בשמן, מעיקר הדין דינן כמעשה קדירה [-בישול] ומברכים עליהם מזונות ועל המחיה. אך אם אוכלם בשיעור קביעות סעודה, יש מחמירים שבקביעות סעודה יברך עליהם ברכת המזון, ולכן לכתחילה יש להחמיר לאכול מעט פת, ואחר כך יאכל מהן.

ברכת הספינג - ברכת הספינג היא מזונות ועל המחיה, כיון שמטוגנים בשמן עמוק, ומקבלים טעם מהשמן, אף אם שבע מהם, ואכל כשיעור קביעות סעודה. ולכן אף ירא שמים יכול לאוכלם שלא בתוך הסעודה. [אך המחמירים לכתחילה שלא לאכול שיעור קביעות סעודה א"כ ה"ה הכא]. אלא א"כ אינו עשוי ממי פירות והשמן אינו נרגש בספינג'ג, שירא שמים יאכלו בתוך הסעודה.

המאפיות שאופים/מטגנים את הסופגניות

לאחר בירור בכמה מאפיות, שהצלחנו לברר בס"ד [ודלא כמו שחכם אחד פירסם מודעות בבתי כנסיות שעתה ע"פ רוב, הסופגניות אפויות, אלא כמו שכתבו הפוסקים שבזמנינו רוב הסופגניות מטוגנות, וגם שדינן כפת הבאה בכיסנין, ומחמת כל הטעמים כנ"ל]. ולמעשה בכל המאפיות מטגנים את הסופגניות תחילה, אך ישנן מאפיות שמחממים את הסופגניות לאחר ההקפאה במשך כמה דקות לחימום, ואף במאפיה אחת שמגיע מהמפעל חצי מטוגן, וממשיכים אפייה בחנות, **מ"מ כיון שעברו חצי טיגון ומבושלים כמאכל בן דרוסאי, דינם** כמטוגנים שאי אפשר לקבוע עליהם סעודה. [הדברים עדכניים לעתה, יתכן שבזמני הלחץ בחנוכה שצריכים להכין הרבה סופגניות הדברים משתנים, ובדרך כלל כפי הנראה רוב המקומות מטוגן, מלבד קונדיטוריות יוקרה, שמוכרות כל סופגניה במחיר יקר, כ-30 ₪, ואופות את הסופגניות; בדרך כלל אוכלים מהן רק סופגניה אחת, ואין לכך נפק"מ למעשה].

וישנה עצה כדי לדעת אם הסופגניה אפויה או לא, לראות אם יש פס לבן באמצע הסופגניה מכל הצדדים הרי שהסופגניה מטוגנת, כי הטיגון הוא משני הצדדים, ובאמצע נשאר לבן, אבל אם אין פס לבן, הרי שהסופגניה אפויה, כיון שבאפיה כל הסופגניה נהפכת לחום מכל הצדדים. **אך אין עצה זו מועילה,** כי ייתכן שהסופגניה נאפתה תחילה ואחר כך טוגנה, או להפך וכנ"ל, [חצי אפיה וחצי טיגון] ואז הפס הנ"ל לכאורה אינו היכר.

במקום ספק - במקום ספק יש להחמיר שלא לאכול מהסופגניות כדי שיעור קביעות סעודה [שיתבאר להלן], (ע"פ השו"ע סי' קס"ח סי"ג, וכן שמעתי ממו"ח הגר"ש יאיר שליט"א

במח"ס משנ"ב תפארת), אך אם אכל כשיעור קביעות סעודה לא יברך ברכת המזון. [כיון שיש כמה ספיקות, א' בשיטת הגר"ח מבריסק שאין בהם קביעות סעודה, ב' שמא קביעות סעודה הוא שיעור יותר גדול, ג' שמא לא שייך בהם קביעות סעודה מחמת המילוי שאח"כ, וכנתבאר בחלק בירורי הלכה, ד' שמא הזילוף שמן בשעת האפיה דינו כנילוש בשמן].

שיעור קביעות סעודה בסופגניה - שיעור קביעות סעודה בסופגניה אפויה, מתוקה, כדין שיעור קביעות סעודה בכל פת הבאה בכיסנין, נחלקו הפוסקים, **ולהלכה** הוא שיעור של 3/4 ביצים, ולכן יש להימנע מלאכול יותר מ־160 גרם; מ־230 גרם יש לברך ברכת המזון. **ויש מחמירים** ששיעור קביעות סעודה הוא שיעור אכילה של סעודת בוקר או ערב, שהוא ו' ביצים, דהיינו כ300 גרם, אלא א"כ שבע משיעור ד' ביצים שיכול לברך ברכת המזון.

שיעור זמן קביעות סעודה - לבני אשכנז: שיעור זמן הצירוף כל שאוכלו בדרך של אכילת סעודה הכל מצטרף, **ולבני ספרד:** צריך לאכול כל כזית בתוך כדי אכילת פרס מהכזית הקודם, ואף שיש אומרים שהכל מצטרף בתוך 72 דקות, בסופגניות אפויות שיש ספק אם מברכים עליהם ברכת המזון, נראה שמצטרף רק אם אוכלו ביחד וכל האכילה מישך שייכא לאכילה הראשונה, ועכ"פ אוכלו כסעודת ערב ובוקר, שלא אוכלם בשיעור משך זמן של 72 דקות.

שיעור קביעות סעודה בסופגניה - לבני ספרד: הנוהגים לשער לפי משקל, [עד 230 גרם וכנ"ל] כל סופגניה בערך בין 80 ל100 גרם, ולכן בשתיים וחצי סופגניות בינוניות- גדולות, יש שיעור קביעות סעודה, ובסופגניות ענקיות אף שתי סופגניות הן בכלל שיעור קביעות סעודה, **ולבני אשכנז:** הנוהגים לשער לפי נפח, הוא בשיעור 230 סמ"ק, ואף שיש אומרים שמחשבים את האוויר, מ"מ אם החללים גדולים מהרגיל כגון בסופגניות וכדו' אינם מצטרפים לשיעור, וצריך למעוך את המאפה כדי לשער גודלו, משא"כ באוירים קטנים שמשערים אותם.

צירוף הריבה או המילוי - הריבה או המילוי מצטרפים, לשיעור קביעות סעודה [ויש מחמירים שאינם מצטרפים מספק] (נתבאר בשערי יוסף חנוכה חלק בירורי הלכה סימן כ' עמ' תסה).

דיני אכילה וברכה על סופגניה בתוך הסעודה

בין בסופגניה מטוגנת ובין בסופגניה אפויה, [וכן ספינג'ג מצופה בסוכר] כיוון שהם נאכלים לשם שביעה, אין לברך עליהן בתוך הסעודה, ויכול לאוכלה בתוך הסעודה. ואם שבע וכוונתו רק לתענוג, המיקל לברך על סופגניה מטוגנת, [שניכר טעם המי פירות/השמן או ממולאת בריבה] לא הפסיד. אך **מ"מ לכתחילה כשיש ספק מה כוונתו באכילת הסופגניה, טוב שלא יאכל את הסופגניה בתוך הסעודה.** [ולהלן יתבאר שלאחר סילוק שולחן אפשר לברך על סופגניה]. אך המברך על סופגניה אפויה, הרי הוא ברכה לבטלה. ועל סופגניה מלאה בבשר, [בין מטוגנת ובין אפויה] אפשר לאוכלה בתוך הסעודה לכתחילה.

סופגניות מיני או סופגניות לקינוח - בזמנינו שיש סופגניות מיני מלאות שוקולד או סופגניות רגילות שמצופות שוקולד ורוב הסופגניה ממולאת בריבת חלב וכדו', ומטרתם רק לקינוח סעודה, מעיקר הדין אפשר לברך עליהן בתוך הסעודה לכתחילה, ואין צריך לחכות לברך עליהם בסוף הסעודה. **אך רבים מחמירים אף בכה"ג שלא לאוכלה בתוך הסעודה.**

עצות לפטור סופגניות [שספק אם אפשר לברך עליהם בתוך הסעודה]

א). יכול לברך על ביסלי או קבוקים מזונות [כיון שדינם כמעשה קדירה לכו"ע, ואין עליהם תוריתא דנהמא, ולא באים בתוך הסעודה], ויפטור את הסופגניה.

ב). לאכול מעט לפני הסעודה, ואח"כ להמשיך לאכול בסעודה, אך עצה זו אינה מועילה בישיבות או במסיבות שבהן מביאים את הסופגניות אחר כך. **ג). יכול לכוון לפוטרם בברכת המוציא,** אם היא מתוקה, אבל אם אינה מתוקה, ורק מטוגנת, ואין טעם השמן ניכר בה, אי אפשר לפוטרה בברכת המוציא. (בביה"ל שם בשם ההלכה ברורה שאם מכוין בהמוציא אפשר לפוטרו. אף שמטוגן, והטעם בזה, נראה כיון שיש בה תואר פת, אך יש אומרים שאף בכה"ג אי אפשר לפוטרה בהמוציא, כיון שהסופגניות מטוגנות בשמן עמוק. וכמו שכתב בחיי אדם כלל נח אות א' ובשו"ת יביע אומר ח"ח סי' כא אות ו'. אך יש לדון כיון שמאידך יש לה דין של פת הבאה בכיסנין שהיא מתוקה ויש בה שמן, ממילא מחמת הספק אפשר לפוטרה בהמוציא. ולכן נראה שאם היא נעשית מתוקה ומטוגנת נפטרת בברכת המוציא, אבל אם היא אינה מתוקה ורק מטוגנת, אינה נפטרת בברכת המוציא, ולכן לכתחילה אין לאוכלה בתוך הסעודה). **ד). אפשר לכוין בברכת המוציא שלא לפוטרה,** ואז יוכל לברך עליה בתוך הסעודה לכתחילה. **ה). יש מקילים שיכול לברך שהכל על דבר אחר** ולפטור את ברכת מזונות. (בא"ח ש"א פרשת פינחס סכ"ב). אך להלכה לא נוהגים כן.

ו). אפשר לברך על סופגניה בתוך הסעודה לאחר סילוק שולחן. אם אוכלה לשם קינוח [או מסופק אם כוונתו לשם קינוח ולא לשם שביעה]. יכול לברך לאחר סילוק שולחן אף לאחר שהורידו את המפה החד פעמית. **[נראה בנ"ד כמה טעמים שלא יועיל כדי לברך על הסופגניה מזונות, א').** כיון שחוששים לדעת הרשב"א (ברכות דף מא: וברשב"ץ שם) שכל דבר שהרגילות להביאו בתוך הסעודה אף לאחר סילוק שולחן, אין צריך לברך עליו. ולפי"ז אפשר שבחנוכה או לפני חנוכה שרגילים להביא סופגניות בסוף הסעודה, א"כ לא יועיל סילוק שולחן, אך יש ראשונים שפליגי בזה, ומחמת המח' חיישינן לסב"ל, ב'). ממה נפשך אם נעשה לשובע א"צ לברך, **ג').** בסילוק שולחן במפה חד פעמית, אפשר שאינו נחשב כסילוק שולחן, אלא כפעולת נקיון בעלמא, ורק בחתונות יש לדון, [וגם שם נתבאר במקומו מדוע אין סילוק שולחן]. (עי' הלכה ברורה סי' רע"ז אות ט', ושערי הברכה עמ' קס) [ואולם יש אומרים שמועיל אף בזה סילוק שולחן עי' ילקו"י ברכות ח"א עמ' תקנ)]. **ד).** בצירוף מה שהמנהג בזמנינו שאין סילוק שולחן. כיון שממשיכים לאכול אח"כ. וסב"ל. (עי' ביה"ל סי' קע"ז ס"ב ד"ה שאין, וכה"ח סקי"ד, ושו"ת אול"צ ח"ב פי"ב סקי"ג דלא מהני, והליכות עולם ח"ב פרשת נשא, ונפק"מ מכל הנ"ל לברך על גלידה בסוף הסעודה, כיון שרבו המתירים ומסתברא לברך, לכו"ע יהיה אפשר לברך עליה לאחר סילוק שולחן. ונתבארו דיני סילוק שולחן בשערי יוסף בפרק דיני היסח הדעת בברכות), **ומ"מ נראה** שבסופגניות כיון שמטוגנות, ולא שייך בהם מש"כ הרשב"א דאילו קבע עליהם היה מברך ברכת המזון, ולכן אם הוא שבע בודאי שלא יברך וכנ"ל, אבל במקום שהוא מסופק אם יכול לברך על הסופגניות אם באו לשם קינוח, לכו"ע יכול לברך לאחר סילוק שולחן].

חימום סופגניות בשבת - מותר לחמם סופגניות בשבת מעל גבי הפלטה, ואם יש שם מעט ריבה, אף שהיא נוזלית, מ"מ דינו כמאכל שרובו יבש, אך בסופגניות מאפיות שאינן ביתיות אין לחממן, כיון שכידוע מערבים מים בריבה, שאינם מבושלים. [ואין להתיר לשים אותם מעט על הפלטה, כיון שיכולים להתחמם, לחום של יד סולדת, אף אם לא רוצה שיגיעו לחום הזה, היינו דוקא בסמוך ולא מעל הפלטה. (כמבואר היטב במשנ"ב סי' שי"ח סקצ"א)]. ולכן מותר לחמם את הסופגניה רק אם חיממה בערב שבת.

חיוב סופגניות בהפרשת חלה

סופגניות, בין שהבלילה שלהן עבה ובין שהיא רכה, שמטגנים אותן בשמן מחמירים להפריש חלה בלא ברכה, [ובדיעבד לבני ספרד אינו מעכב], אך בסופגניות שאופים בתנור והיא בלילה עבה צריך להפריש חלה בברכה, ואם היא בלילה רכה כגון ספינג' וכדו' יש להפריש חלה בלא ברכה. [עי' שו"ע יו"ד סי' שכ"ט ס"ג שפטור מחלה, ואף לא כתב לדינא שירא שמים יפריש בלא ברכה, ואולם בש"ך שם סק"ג כתב שיפריש חלה בלא ברכה, וכן כתב בפתחי תשובה שם בשם הפנים מאירות שיפריש חלה בלא ברכה ע"ש וכן בבא"ח ש"ב שמיני ה"ד כתב כיון שנחלקו הראשונים יש להפריש חלה בלא ברכה. ע"ש, וכן כתב בכה"ח, וכן אף בחזו"ע כתב שטוב לחוש להפריש חלה בלא ברכה].

לתרומות להדפסת הגליון ולהצטרפות
לרשימת התפוצה הערות והוספות
ושאלות בהלכה
058-3233587
a921434567@gmail.com

הגליון מוקדש
לרפואת הרב שמואל בן שמחה
ולרפואת הילד חננאל בן מיכל בתושח"י
ולהצלחת רפאל בן רוזי
נתרם לעילוי נשמת
סול בת אסתר

ברכת מזל טוב
להגאון הצדיק רבי שמואל דוד
פרידמן שליט"א מח"ס שדה
צופים בבלי ירושלמי תוספתא
לרגל נישואי נכדו בשעה טובה
ומוצלחת

הגליון מוקדש
לזכות דוד ואסתר למשפחת הררי
שיזכו לזרע של קיימא, זרע קודש,
כשר ובריא, בעזרת השם יתברך וברכה
והצלחה בכל מעשה ידיהם

סדר הדלקת נרות חנוכה

נוסח לשם יחוד הקצר

לְשֵׁם יִחוּד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ, בְּדַחִילוּ וּרְחִימוּ, וּרְחִימוּ וּדְחִילוּ, לְיַחֲדָא שֵׁם אוֹת יו״ד אוֹת ה״א בְּאוֹת וָא״ו אוֹת ה״א, בְּיִחוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל־יִשְׂרָאֵל. הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים לְקַיֵּם מִצְוַת הַדְלָקַת נֵרוֹת חֲנֻכָּה כְּמוֹ שֶׁתִּקַּנְתָּנוּ לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, עִם כָּל־הַמִּצְוֹת הַכְּלוּלוֹת בָּהּ, לְתַקֵּן אֶת־שֶׁרְשָׁהּ בְּמָקוֹם עֶלְיוֹן, לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְיוֹצְרֵנוּ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרְאֵנוּ, וְיַעֲלֶה לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ כְּאִלּוּ כִּוַּנּוּ בְּכָל־הַכַּוָּנוֹת הֶרְאוּיוֹת לְכַוֵּן בְּמִצְוָה זוֹ. וִיהִי נֹעַם ה׳ אֱלֹקֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ.

נוסח לשם יחוד הארוך

תפילה קודם הדלקת נר חנוכה שנדפסה בספר "משפט צדק" [להרה"ק רבי משה מזאלשין זצוק"ל]

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו ליחד שם י"ה בו"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל, הריני בא לקים מצות הדלקת נר חנכה לתקן את שרשה במקום עליון. ויהי רצון מלפניך ה' אלקי אבותי שיהיה עתה עת רצון לפניך להיות עולה מצות הדלקת נר חנכה כאלו השגתי כל הסודות הנוראים אשר הם חתומים בה, ותעלה לפניך עם כונת מעשה מצוה זאת הנעשית על ידי בני ידידיך המכונים כל שמותיך הקדושים הראויים לבא בהדלקה זו, המעלים יחוד וזווג מדות הקדושות העליונות, ולהאיר בשכינת עזך המאורות הגדולים, ומשם ישפע שפע לי אני עבדך (פלוני בן פלונית) לאור באור החיים "כי אתה תאיר נרי ה' אלקי יגיה חשכי". שלח אורך ואמתך המה ינחוני ליראה ולאהבה את שמך וללמוד וללמד את תורתך הקדושה תורה שבכתב ותורה שבעל פה בהתמדה גדולה ולכבוד שמך יתברך ויתעלה. ובכח סגולת נר חנכה תחכמנו באור תורתך אנו ודרעינו וזרע זרענו, ויקים בי מקרא שכתוב 'לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם', ויהיו זרעי וזרע זרעי תלמידי חכמים אהובים למעלה ונחמדים למטה, ותחזק את לבבם לתורה ועבודה הכל כרצונך הטוב, ואזכה לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ומצות באמת. גל עינינו ונביטה נפלאות מתורתך הקדושה לכוון לאמתה של תורה וסודותיה. ובזכות מתתיהו כהן גדול ובניו הראנו נפלאות, ובאורך נראה אור, וטהר את לבבנו לעבודתך והרחיקנו ממידות רעות ומחשבות זרות וכו', ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים בהעלותך את הנרות, ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי. ואני תפלתי לך ה' עת רצון אלקים ברב חסדך ענני באמת ישעך. ויהי נעם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו.

תפילה קודם ההדלקה מהגה"ק ר' צבי אלימלך מדינוב בעל בני יששכר זצוק"ל

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, בדחילו ורחימו ורחימו ודחילו, ליחד שם י"ה בו"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל. הנני מכוון בהדלקת נר חנוכה לקיים מצות בוראי כאשר ציוונו חכמינו ז"ל לתקן את שורשה במקום עליון. ובכן יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלקי אבותינו שתהא חשובה ומקובלת ומרוצה לפניך מצות הדלקת נר חנוכה כאלו קיימתי כל הכוונות שכיוונו הכהנים משרתי השם בעת אשר הערו למות נפשם בשביל כבוד שמך הגדול הגבור והנורא. ואתה ברחמיך הרבים עוררת נצחך עליהם לנצח את אויביהם ולנצח על מלאכת בית יי, והנני עושה על דעתם ועל כוונתם ועל דעת כל הצדיקים והחסידים שהיו באותו הדור שהשפעת להם נסיך וזכו לאור באור החיים, ועל דעת כל הצדיקים והחסידים שבדורותינו, ופי כפיהם ועשייתי כעשייתם, ובזכות המצוה הזאת תזכנו לנצח את אויבינו ולנצח על מלאכת בית יי, וגלה כבוד מלכותך עלינו מהרה ולא ימוש התורה מפינו ומפי זרעינו ומפי זרע זרעינו מעתה ועד עולם, ונזכה לבנים תלמידי חכמים אמן כן יהי רצון. קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך שבענו מטובך ושמח נפשנו בישועתך וטהר לבנו לעבדך באמת. מלוך על כל העולם כולו בכבודך והנשא על כל הארץ ביקרך והופע בהדר גאון עוזך על כל יושבי תבל ארצך, וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה (באפ"ר בגי 'חנוכ"ה) יהו"ה אלה"י ישרא"ל מל"ך ומלכות"ו בכ"ל משל"ה (בגי 'כ"ו פעמים חנ"ה אותיות חנוכ"ה, ובגי 'מתתיה"ו ב"ן יוחנ"ן כה"ן גדו"ל חשמנא"י ובני"ו) אמן נצח סלה ועד.

סדר הברכות

לפני ההדלקה מברכים "להדליק נר חנוכה" ו"שעשה נסים" ואח"כ מדליקים. ביום הראשון של חנוכה מוסיפים גם כן ברכת "שהחיינו".

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר חֲנֻכָּה. [נוסח אשכנז "וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר של חֲנֻכָּה"]

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה.

בלילה הראשון מברכים גם: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה.

הנרות הללו

נוסח עדות המזרח - הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ אֲנַחְנוּ מַדְלִיקִים, עַל הַנִּסִּים וְעַל הַפֻּרְקָן וְעַל הַגְּבוּרוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַנִּפְלָאוֹת וְעַל הַנֶּחָמוֹת, שֶׁעָשִׂיתָ לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה, עַל יְדֵי כֹּהֲנֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים. וְכָל שְׁמוֹנַת יְמֵי הֲחֲנֻכָּה, הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ קֹדֶשׁ הֵם, וְאֵין לָנוּ רְשׁוּת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם, אֶלָּא לִרְאוֹתָם בִּלְבָד, כְּדֵי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל עַל נִסֶּיךָ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְעַל יְשׁוּעָתֶךָ.

נוסח אשכנז - הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ אֲנוּ מַדְלִיקִין, עַל הַנִּסִּים וְעַל הַנִּפְלָאוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַמִּלְחָמוֹת, שֶׁעָשִׂיתָ לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה, עַל יְדֵי כֹּהֲנֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים. וְכָל שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה, הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ קֹדֶשׁ הֵן, וְאֵין לָנוּ רְשׁוּת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, אֶלָּא לִרְאוֹתָם בִּלְבָד, כְּדֵי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל עַל נִסֶּיךָ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְעַל יְשׁוּעָתֶךָ.

מזמור שיר חנוכת הבית לדוד

א מִזְמוֹר שִׁיר חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד. ב אֲרוֹמִמְךָ ה׳ כִּי דִלִּיתָנִי וְלֹא שִׂמַּחְתָּ אֹיְבַי לִי. ג ה׳ אֱלֹקַי שִׁוַּעְתִּי אֵלֶיךָ וַתִּרְפָּאֵנִי. ד ה׳ הֶעֱלִיתָ מִן שְׁאוֹל נַפְשִׁי חִיִּיתַנִי מִיּוֹרְדִי [מִירְדִי] בוֹר. ה זַמְּרוּ לַיהוָה חֲסִידָיו וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ. ו כִּי רֶגַע בְּאַפּוֹ חַיִּים בִּרְצוֹנוֹ בָּעֶרֶב יָלִין בֶּכִי וְלַבֹּקֶר רִנָּה. ז וַאֲנִי אָמַרְתִּי בְשַׁלְוִי בַּל אֶמּוֹט לְעוֹלָם. ח ה׳ בִּרְצוֹנְךָ הֶעֱמַדְתָּה לְהַרְרִי עֹז הִסְתַּרְתָּ פָּנֶיךָ הָיִיתִי נִבְהָל. ט אֵלֶיךָ ה׳ אֶקְרָא וְאֶל אֲדֹנָי אֶתְחַנָּן. י מַה בֶּצַע בְּדָמִי בְרִדְתִּי אֶל שָׁחַת הֲיוֹדְךָ עָפָר הֲיַגִּיד אֲמִתֶּךָ. יא שְׁמַע ה׳ וְחָנֵּנִי ה׳ הֱיֵה עֹזֵר לִי. יב הָפַכְתָּ מִסְפְּדִי לְמָחוֹל לִי פִּתַּחְתָּ שַׂקִּי וַתְּאַזְּרֵנִי שִׂמְחָה. יג לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם ה׳ אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ. (תהילים ל׳).

ולאחר מכן אומרים ויהי נועם ויושב בסתר עליון שבע פעמים. [ויש נוהגים לומר רק ויהי נועם ז׳ פעמים] "וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ. (תהילים צ׳ יז).

א יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁקִּי יִתְלוֹנָן. ב אֹמַר לַיהוָה מַחְסִי וּמְצוּדָתִי אֱלֹהַי אֶבְטַח בּוֹ. ג כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר הַוּוֹת. ד בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה וְסֹחֵרָה אֲמִתּוֹ. ה לֹא תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם. ו מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם. ז יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ. ח רַק בְּעֵינֶיךָ תַּבִּיט וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה. ט כִּי אַתָּה ה׳ מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ. י לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ. יא כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ. יב עַל כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ. יג עַל שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין. יד כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי יָדַע שְׁמִי. טו יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ. טז אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי. (תהילים צ״א).

פיוט "מעוז צור"

מָעוֹז צוּר יְשׁוּעָתִי לְךָ נָאֶה לְשַׁבֵּחַ. תִּכּוֹן בֵּית תְּפִלָּתִי וְשָׁם תּוֹדָה נְזַבֵּחַ. לְעֵת תָּכִין מַטְבֵּחַ מִצַּר הַמְנַבֵּחַ. אָז אֶגְמוֹר בְּשִׁיר מִזְמוֹר חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ.

רָעוֹת שָׂבְעָה נַפְשִׁי בֵּיגוֹן כֹּחִי כָלָה, חַיַּי מָרְרוּ בְקֹשִׁי בְּשִׁעְבּוּד מַלְכוּת עֶגְלָה, וּבְיָדוֹ הַגְּדוֹלָה הוֹצִיא אֶת הַסֶּגְלָה.

חֵיל פַּרְעֹה וְכָל זַרְעוֹ יָרְדוּ כְּאֶבֶן בְּמְצוּלָה, דְּבִיר קָדְשׁוֹ הֱבִיאַנִי וְגַם שָׁם לֹא שָׁקְטָתִי, וּבָא נוֹגֵשׂ וְהִגְלַנִי כִּי זָרִים עָבַדְתִּי, וְיֵין רַעַל מָסַכְתִּי כְּמַעַט שֶׁעָבַרְתִּי.

קֵץ בָּבֶל זְרֻבָּבֶל לְקֵץ שִׁבְעִים נוֹשַׁעְתִּי, כְּרוֹת קוֹמַת בְּרוֹשׁ בְּקֵשׁ אֲגָגִי בֶּן הַמְדָתָא, וְנִהְיָתָה לוֹ לְפַח וּלְמוֹקֵשׁ וְנַאֲוָתוֹ נִשְׁבָּתָה, רֹאשׁ יְמִינִי נִשֵּׂאתָ וְאוֹיֵב שְׁמוֹ מָחִיתָ רֹב בָּנָיו וְקִנְיָנָיו עַל הָעֵץ תָּלִיתָ.

יְוָנִים נִקְבְּצוּ עָלַי אָז בִּימֵי חַשְׁמַנִּים, וּפָרְצוּ חוֹמוֹת מִגְדָּלַי וְטִמְּאוּ כָל הַשְּׁמָנִים, וּמִנּוֹתַר קַנְקַנִּים נַעֲשָׂה נֵס לַשּׁוֹשַׁנִּים בְּנֵי בִינָה יְמֵי שְׁמוֹנָה קְבָעוּ שִׁיר וּרְנָנִים.

חֲשׂוֹף זְרוֹעַ קָדְשֶׁךָ וְקָרֵב קֵץ הַיְשׁוּעָה, נְקֹם נִקְמַת עֲבָדֶיךָ מֵאֻמָּה הָרְשָׁעָה, כִּי אָרְכָה הַשָּׁעָה (ויש גורסים, "לנו הישועה") וְאֵין קֵץ לִימֵי הָרָעָה, דְּחֵה אַדְמוֹן בְּצֵל צַלְמוֹן הָקֵם לָנוּ רוֹעִים שִׁבְעָה.

בס"ד

בשורה משמחת לעולם ההלכה

בס"ד הופיע הספר שערי יוסף הלכות חנוכה

הלכות אקטואליות ומסודרות לפי נושאים

עם תשובות ופסקים מגדולי ההוראה שליט"א
ובסופו חלק בירורי הלכה

עם הסכמות מגדולי הפוסקים שליט"א

ניתן להשיג:
058-3233587 — 053-3164570
a921434567@gmail.com